

”Det är mer på allvar nu”

Föräldrars erfarenheter av betyg i årskurs 6

Anna Brismark, Anna Hulling, Johan Samuelsson & Martin Stolare

”Det är mer på allvar nu”

Föräldrars erfarenheter av betyg i årskurs 6

Anna Brismark, Anna Hulling, Johan Samuelsson & Martin Stolare

Denna publikation uttrycker inte nödvändigtvis Skolverkets ställningstagande. Författare svarar självständigt för innehållet och anges vid referens till publikationen.

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:
skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-264-0

Grafisk produktion: AB Typoform
Foto omslag: Maskot bildbyrå

Skolverket, Stockholm 2016

Innehåll

1. Inledning och syfte	5
Rapportens utgångspunkter	5
Rapportens disposition	8
2. Metod	9
Urval	9
Intervjuerna	11
Analys	11
3. Resultat	12
Föräldrarnas upplevelser av betygens inverkan på barnens skolsituation	12
Informationen om betygssystemet och elevernas kunskapsutveckling	21
Betygen och barnens attityder till kunskap, lärande och bedömning	31
4. Sammanfattande diskussion och slutsatser	38
Tillgången till information – en fråga om kvalitet inte kvantitet	38
Föräldrars möjligheter att stötta barnets kunskapsutveckling	39
Mer ansträngning, men också mer stress	40
Mer fokus på bedömning, men oklart hur betygen påverkat synen på kunskap	41
Vidare studier	41
Referenser	42
Bilaga 1	45

1. Inledning

Från och med hösten 2012 infördes betyg i grundskolans årskurs 6 (Proposition 2009/10:219 Betyg från årskurs 6 i grundskolan). Med anledning av detta genomför Skolverket en större utvärdering av denna reform. Utvärderingen består av olika delar och fokuserar bland annat på rektorers och berörda lärares erfarenheter av att ge betyg, samt elevers och föräldrars erfarenheter av att eleverna får betyg redan i årskurs 6. Det uppdrag vars slutresultat presenteras i följande rapport bestod i att genomföra en intervjustudie med föräldrar¹ till barn i årskurs 6. Rapporten behandlar följande:

- Föräldrarnas erfarenheter av att deras barn fått betyg i årskurs 6.
- Hur informationen från skolan kring elevernas kunskapsutveckling och betyg är utformad och om den blivit tydligare sedan betygen införts.
- Föräldrarnas upplevelse av hur deras barns attityder till kunskap, lärande och bedömning påverkats av betygen.

Studien är kvalitativ och bygger på nitton intervjuer. De deltagande föräldrarna har olika bakgrund vad gäller utbildningsnivå och bostadsort. Det centrala har varit att få en bild av de intervjuade personernas erfarenheter och upplevelser och att lyfta fram både variationer och eventuella mönster i den gruppen av föräldrar berättar.

Rapportens utgångspunkter

Utgångspunkten för de genomförda intervjuerna och analysen har varit de tre ovan nämnda punkterna som i sin tur har en koppling till de intentioner som fanns med införandet av betyg i årskurs 6. Denna koppling är särskilt tydlig när det gäller punkt två som handlar om betygens informationsfunktion. Enligt regeringens proposition var ett av syftena med tidigare betyg i grundskolan att förbättra informationen till föräldrarna om barnens prestationer (Proposition 2009/10:219 Betyg från årskurs 6 i grundskolan). Även i olika förarbeten och underlag till den nya läroplanen lyftes tanken om behovet av tydligare information till föräldrarna som viktig (se exempelvis regeringens propositioner 2008/09:87 *Tydligare mål och kunskapskrav* och proposition 2007/08:66 *En ny betygsskala*). Genom att föräldrarna blir medvetna om hur deras barn presterar är tanken att föräldrarna också ska kunna bli mer delaktiga i barnens skolgång. En förutsättning för detta ansågs vara tydligare kursplaner och kunskapskrav. Vidare finns det, mer eller mindre, uttalat i förarbeten och utredningar att de nya kursplanerna kommer innebära att eleverna anstränger sig mer. Härigenom tänks också skolresultaten på sikt bli bättre. Denna tankefigur kan ses som en del av en allmän politisk trend avseende hur skolan ska styras och förbättras (Wahlström & Sundberg, 2015).

1. I rapporten används begreppet föräldrar istället för vårdnadshavare, vilket vanligtvis används i liknande sammanhang. Orsaken till att vi skriver föräldrar är dels att det i regeringsuppdraget står föräldrar, dels att alla personer som ingår i studien är föräldrar till barn i årskurs 6.

I detta sammanhang är det relevant att lyfta fram den forskning som tydligt pekat på att föräldrarnas möjligheter att tillägna sig information och agera utifrån den varierar mellan olika grupper. Vad gäller betygen är det väl känt att föräldrarnas utbildningsnivå samvarierar med barnets betygsnivå (Björnsson, 2005, se även exempelvis Skolverket, 2009). Vidare finns forskning som visar att föräldrars inställning dels till sitt barns förmåga till lärande, dels vad som är viktig kunskap också samvarierar med hens utbildningsbakgrund. Föräldrar med akademisk utbildning värdesätter kognitiva kunskaper i högre grad än föräldrar utan akademisk utbildning (Räty et al., 2016). Det finns därmed skäl att misstänka att föräldrar med högre utbildning också lättare kan bejaka den information som ges i dagens kunskapskrav. Vidare visar forskning att föräldrars förmåga att förstå hur skolsystemet (inklusive betygssystemet) fungerar också samvarierar med socioekonomisk ställning. Vissa föräldrar blir även bra på att ”game the system”. Det innebär att de skaffar sig olika slags resurser för att på bästa sätt lotsa sina barn genom skolsystemet (Weis et al., 2014). Finska studier visar att föräldrars attityder till bedömning (man ställde frågor kring bedömning i allmänhet) korrelerade med föräldrarnas utbildningsbakgrund, ju högre utbildning desto mer positiva var man till skolans arbete med bedömning. I synnerhet utmärkte sig gruppen fäder med kort utbildning negativt (Räty, Ruokolainen & Kasanen, 2012). Samtidigt ska nämnas att forskning som studerat effekterna av avskaffandet av betyg på låg- och mellanstadiet under 1970-talet kunnat visa på att barn till lågutbildade föräldrar missgynnades av detta (Sjögren, 2010).

Rörande skolans information till och kontakter med föräldrar om barnets kunskapsutveckling har en rad tidigare utbildningssociologiska studier visat att föräldrars samarbete och engagemang i skolan har en stor betydelse för elevers skolresultat (Se exempelvis de Carvalho, 2001; Högdin, 2006; Håkansson, 2011). I en relativt ny undersökning framgår till exempel att fördelen av att ha en engagerad lågutbildad förälder är lika stor som att ha en engagerad högutbildad förälder. Höga förväntningar är med andra ord extra gynnsamt för resurssvaga elever. Detta kopplas till att föräldrarna genom sitt engagemang förmedlar studiemotivation, värdet av den och det kanske mer subtila att kunna arbeta, att sätta sig ner och fokusera. Det skulle därmed räcka långt att föräldern har en stöttande roll. Samtidigt visar studien att det finns en stor skillnad i föräldrarnas faktiska engagemang. Högutbildade föräldrar ägnar betydligt mer tid åt barnens skolgång än lågutbildade. De går i högre utsträckning på föräldramöten, läser skolböcker och pratar om skolan med sina barn (von Otter, 2014).

Ur ett utbildningssociologiskt perspektiv har också, under senare år Stephan Ball med flera (2012) sett att det idag finns ett ökat tryck att ”presteras” i skolan (Ball et al, 2012). Det gäller lärare och elever, men det innebär också att föräldrarna kräver mer information om sina barns prestationer genom betyg och olika kunskapstest. Även enligt rapporten *Grundskollärares tidsanvändning* från 2015 (Skolverket) har lärare mött nya krav vad gäller bland annat kontakter med föräldrar. Det är också en allmän trend att föräldrar inte bara ska vara engagerade i skolan i allmänhet, utan också på olika sätt delta i barnets lärande, vilket till exempel forskare som Goodall och Montgomery (2014) påpekar. Det innebär att ett ökat ansvar läggs på hemmen, samtidigt som föräldrarna, vilket påpekades ovan, också ställer allt högre krav på att skolan ska ”presteras” (Ball et al., 2012).

I delar av de underlag som låg till grund för betygsreformen kan man, vilket nämnts ovan, se dessa tankar. Även om fokus har legat på att lärare och rektorer ska få bättre information från betygen för att kunna sätta in åtgärder för elever med svårigheter skrevs även föräldrarnas betydelse fram: *”För att en elev ska nå utbildningens mål och utvecklas till sin fulla potential behövs uppmuntran, stöd och hjälp såväl i skolan som i hemmet. Med tidigare betyg förbättras även informationen till föräldrarna om hur det går för deras barn i skolarbetet”* (Proposition 2009/10:219. Betyg från årskurs 6 i grundskolan). Genom förväntningar på att föräldrarna ska delta i barnens lärande kan ”prestationstrycket” på föräldrarna också öka. Till detta kan tilläggas att både Ball, men också svenska studier, har visat hur ny informationsteknologi kan hålla föräldrarna ständigt uppdaterade om sina barns prestationer. Även om pressen främst riktas mot elever och lärare kan den även påverka föräldrarna (Ball et al, 2012; Samuelsson, Brismark & Löfgren, 2016). Här pekar internationell forskning på att även föräldrarnas användande av lärplattformar samvarierar med socioekonomisk ställning (Hohlfeld, Ritzhaupt & Barron, 2010).

Vad gäller formerna för information och dialog mellan skola och vårdnadshavare har emellertid en stor del av den tidigare svenska forskningen fokuserat på utvecklingssamtal. Här framgår att sådana samtal ofta anses vara en bra form av kommunikation. Föräldrar uppskattar utvecklingssamtalens dialogiska karaktär och de känner sig mer delaktiga i dessa samtal än vid andra informationsinsatser (Kärrby & Flising, 1983; Jönsson, 1999; Skolverket, 2001a; Skolverket, 2002).

Utöver rapportens fokus på införandet av betyg ur ett informationsperspektiv behandlar den föräldrarnas mer allmänna upplevelser och erfarenheter av att deras barn fått betyg i årskurs 6. Här handlar det främst om hur föräldrarna upplever barnens skolsituation när det kommer till trivsel, relationer till lärare och andra barn, förekomsten av stress med mera. Detta kan i sin tur kopplas till tidigare studier som dock ofta undersökt dessa frågor ur barnens synvinkel (se till exempel Skolverkets undersökningar ”Attityder till skolan” som genomförs var tredje år). Det vill säga hur barnen själva, inte föräldrarna, upplever skolsituationen. Mycket kort kan här nämnas att dessa undersökningar visat att en mycket stor del av eleverna, även efter införandet av betyg, trivs ganska eller mycket bra i skolan i allmänhet och även med andra elever och sina lärare. Samtidigt framträder bland annat tydliga könsskillnader när det gäller stress där flickorna uppger att de känner sig mer stressade inom nästan alla områden, såväl när det gäller läxor/hemuppgifter, egna krav, prov, betyg som tiden mellan lektionerna. Det enda område där flickor och pojkar uppger lika stor stress är den som uppstår med anledning av krav och förväntningar från föräldrarna (Skolverket, 2016a). Forskning har diskuterat om det finns ett samband mellan elevernas betyg och motivation i skolarbetet. Här visar forskningsöversikter att det inte finns några entydiga belegg för att betyg ökar elevernas motivation. Det finns exempel som ifrågasätter huruvida barn blir motiverade att prestera bättre av betyg. Snarare tycks det som att yngre barn påverkas negativt av betyg (Vetenskapsrådet, 2015).

Vad gäller den tredje punkten, föräldrarnas upplevelser av barnens syn på kunskap, lärande och bedömning, existerar relativt lite tidigare forskning. Däremot finns i likhet med ovan en hel del studier om hur eleverna själva ser på detta. Utifrån rapportens fokus på betyg är det framför allt relevant att lyfta

fram den forskning som behandlat kopplingen mellan lärarnas bedömning och bedömningsunderlag och elevernas syn på kunskap och lärande. Här betonas framför allt provens betydelse för elevernas lärstrategier. Elever tenderar att anpassa sig till de krav som proven ställer på dem. Proven får därmed ett viktigt signalvärde när det gäller att tala om vad som anses vara viktig kunskap och vad som ska stå i fokus för lärandet (Nordgren & Odenstad, 2012).

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en presentation av studiens kvalitativa karaktär samt hur urvalet av deltagande föräldrar genomförts och vilka kriterier som urvalet bygger på. I samband med detta diskuteras också frågan om representativitet och vilken betydelse urvalet kan få för resultatet. Vidare presenteras hur intervjuerna genomförts och analyserats. Därefter kommer själva resultatdelen. Denna del är tematiskt strukturerad i tre huvudavsnitt efter de tre övergripande frågeställningarna. Varje sådant avsnitt inleds med en övergripande sammanfattning och är sedan uppdelad i ett antal underrubriker, främst utifrån de mönster och teman som framkommit under analysarbetet. I slutet av rapporten finns en sammanfattande diskussion som presenterar intervjustudiens huvudresultat och kopplar detta till reformens intentioner och tidigare forskning.

2. Metod

Urval

I samband med kvalitativa studier är det vanligen ointressant med i statistisk mening representativa urval. Problemet kan istället vara att man får för många "vanliga" människor och att spridningen av åsikter och erfarenheter blir för liten. I de flesta fall vill man istället få en så stor variation som möjligt. Urvalet ska samtidigt vara heterogent inom en given ram. Det får inte finnas för många personer med extrema eller avvikande åsikter och erfarenheter (Trost, 2010).

För att få en viss variation har därför denna studie ett inslag av strategiskt urval där ett antal variabler fått styra urvalet. Som tidigare nämnts har de två faktorer som prioriterats varit att få en spridning mellan föräldrarnas utbildningsnivå och bostadsort. Förutom dessa har också urvalet kontrollerats för att få en viss spridning när det gäller föräldrarnas, men framför allt barnens kön.

För att finna föräldrar som ville delta i en intervju har ett så kallat bekvämlighetsurval gjorts (Trost, 2010). I denna studie var en utgångspunkt att hitta föräldrar oberoende av direkta kontakter med skolväsendet, för att på så sätt undvika att lärare eller annan skolpersonal valde ut "lämpliga" föräldrar. I ett första inledningskede kontaktades därför olika personer, bland annat personer aktiva i föräldraföreningar och idrottsföreningar för att genom dem få kontakt med föräldrar med barn i just årskurs 6. Utifrån detta har sedan den så kallade snöbollsmetoden använts (se exempelvis Halvorsen, 1992; Atkinson R. & Flint J., 2001).

I likhet med andra studier som bygger på bekvämlighetsurval och snöbollsmetoden finns det en risk att urvalet och därmed resultatet påverkas av olika faktorer. För det första vilka föräldrar som överhuvudtaget tillfrågas. En känd svaghet med snöbollsmetoden är att informanterna föreslår andra personer med liknande inställning och bakgrund (Salganick & Heckathorn, 2004). Snedvridningen beror även på att varje länks val av följande länk är subjektiv (May, 2001; Browne, 2005). Risken är att de personer som ska föreslå potentiella intervjupersoner är för hjälpsamma i den meningen att de styr urvalet så att de som utför studien ska få "intressanta" personer att intervjua eller sådana som är kunniga, har åsikter om just det som ska undersökas. I just detta fall rör det sig troligtvis om föreställningar gällande föräldrarnas engagemang i sina barns skolgång eller kunskap om skolan.

För det andra kan resultatet påverkas av att det sker en selektion av vilka föräldrar som efter en förfrågan tackar ja till att bli intervjuade. Här kan vi konstatera att det varit ett antal personer som nekat till medverkan av olika anledningar. Sammanfattningsvis ser vi en viss risk att en stor andel av intervjupersonerna kommer från en grupp som har relativt stora sociala nätverk och också, i alla fall av andra, betraktas som intresserade av sina barns skolgång. Läsaren behöver vara medveten om dessa förhållanden.

Urvalet av intervjupersoner bygger alltså på ett strategiskt urval som syftar till att få en spridning beträffande föräldrarnas hemkommun. Intervjuer har därför genomförts i en mindre småstadskommun, en mellanstor kommun med universitetsutbildning och i en storstadsregion. Antalet intervjuer som genomförts i de tre områdena är ungefär lika många; småstadskommun sex, mellanstor kom-

mun sju och storstadsområde sex. Inom dessa geografiska områden går barnen, med ett par undantag, på olika skolor.

Vidare innebar det strategiska urvalet att det finns en socioekonomisk spridning bland de deltagande föräldrarna. Här har den styrande faktorn för att spegla socioekonomisk status baserats på föräldrarnas utbildningsnivå. Olika undersökningar har nämligen visat på ett tydligt samband mellan just föräldrarnas utbildningsnivå och i vilken omfattning barnet når grundskolans mål, i betydelsen erhåller godkänt betyg i alla ämnen (se exempelvis Skolverket, 2009). Utbildningsnivå var också en faktor som ansågs vara möjlig att utgå ifrån utan att behöva ställa närmare frågor om intervjupersonernas inkomst, bostadsförhållanden eller liknande, vilket kan uppfattas som känsligt.

Indelningen utifrån socioekonomisk status är grov och innehåller enbart två grupper: personer med högskole- eller universitetsutbildning längre än två år och de som inte har det. Totalt sett finns en viss snedfördelning vad beträffar fördelningen mellan de två grupperna. Av de intervjuade tillhör elva den första kategorin och åtta den andra. Denna snedfördelning kan ha en viss inverkan på resultatet, men det finns ändå en spridning som kan fånga upp olika personers erfarenheter och upplevelser. Samtidigt är det, vilket tidigare nämnts, tydligt att i stort sett alla föräldrar, oavsett utbildningsnivå, verkar ha ett relativt stort engagemang i sina barns skolgång och dessutom är väl etablerade i samhället. Detta har troligen haft en större inverkan på resultatet än denna mindre snedvridning vad gäller socioekonomisk tillhörighet. I likhet med urvalet vad beträffar geografisk spridning är det viktigt att notera att underlaget är så litet att det är svårt att göra några jämförelser rörande erfarenheter och upplevelser mellan de två grupperna. Det har inte heller varit studiens huvudsyfte.

I samband med intervjuerna fick deltagarna besvara ett antal frågor rörande deras egen och deras barns bakgrund samt deras egen grundinställning i vissa frågor rörande betyg, se bilaga. Dessa faktorer har inte varit en del i urvalet, men är en del i tolkningen av resultatet. De medverkande föräldrarna är mellan 37 och 50 år. Antalet kvinnor som intervjuats är betydligt större än antalet män: femton kvinnor respektive fyra män. En annan, och i detta sammanhang kanske viktigare, faktor är barnens kön där fördelningen här är åtta flickor respektive elva pojkar. Flera tidigare sammanställningar och forskningsrapporter kring elevers betyg visar på tydliga betygsskillnader där flickorna har ett högre betygsgenomsnitt än pojkarna (se exempelvis Jansdotter Samuelsson, 2013; <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/betyg-arskurs-6>). I rapporten uppmärksammas också särskilt erfarenheter utifrån barnets kön (se s. 17–18 och s. 40). Vidare bör nämnas att det bland intervjupersonerna finns en förälder till ett barn med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, vilken läser enligt grundskolans läroplan. Denna intervju gav information om de speciella förutsättningar och behov som denna förälder upplever.

En annan faktor som är relevant i förhållande till frågan om urvalet och därmed analysen är de intervjuade föräldrarnas allmänna inställning till betyg. I samband med intervjun fick därför deltagarna svara på en fråga kring detta. Merparten av föräldrarna svarade att de vill ha betyg i högstadiet alternativt att de vill ha betyg i högstadiet och i årskurs 6. Bara en av de deltagande föräldrarna var helt emot betyg och ingen svarade att han/hon vill ha betyg i alla grundskolans årskurser.

Intervjuerna

Intervjuerna har genomförts enskilt hemma hos intervjupersonen, på dennes arbetsplats och i något fall på intervjuarens arbetsplats. Intervjuerna har haft en semistrukturerad karaktär och har baserats på en gemensam mall, en intervjuguide, med ett antal huvudteman och tillhörande underfrågor.² Utifrån denna intervjuguide har det sedan funnits utrymme att modifiera frågorna något och ställa vissa följdfrågor utifrån hur intervjun utvecklats. I det stora hela har dock intervjuguiden följts relativt strikt.

Samtliga intervjuer har spelats in och sedan transkriberats i sin helhet. Intervjuernas längd varierar relativt mycket, från drygt tjugo till drygt sjuttio minuter, men en klar majoritet av intervjuerna är mellan fyrtio och femtio minuter långa. Inte i något fall har en intervjuperson valt att inte alls besvara en fråga eller haft betänkligheter kring någon fråga.

Analys

Då intervjuguiden är uppdelad i relativt tydliga huvudfrågor har svaren på dessa analyserats var och en för sig. Då det hänt att intervjupersonerna har tagit upp saker som hör till en huvudfråga i samband med att andra frågor diskuterats, har också varje intervju scannats av i sin helhet för att få med samtliga delar som hör till den aktuella huvudfrågan.

Varje huvudfråga har initialt analyserats genom kodning av nyckelord som för det första fångar föräldrarnas totala upplevelse utifrån en specifik fråga, till exempel; nej, betygen har inte inneburit mer stress. För det andra har uttryck som beskriver en specifik känsla eller upplevelse som till exempel ”betygshets” lyfts fram. Dessa nyckelord har sedan analyserats för att finna centrala teman inom ramen för varje fråga. När varje huvudfrågeställning analyserats och resulterat i ett antal nyckelord och teman har också dessa i sin helhet analyserats för att ge en bild av såväl spridningen som eventuella mönster i föräldrarnas svar. För att garantera tillförlitligheten i resultaten har analysen diskuterats i olika faser i en grupp med tre forskare och en fjärde person som varit med och genomfört intervjuerna, så kallad forskartrianglering.

2. Intervjuguiden har diskuterats i olika omgångar och bland annat har synpunkter inhämtats från föräldraorganisationerna Hem och Skola respektive Föräldraalliansen, där dock bara den första valde att lämna synpunkter.

3. Resultat

Föräldrarnas upplevelser av betygens inverkan på barnens skolsituation

En del i föräldrarnas erfarenheter av att barnet fått betyg i årskurs 6 handlar om deras upplevelser av hur barnets allmänna skolsituation påverkats. Sammanfattningsvis är ett tydligt intryck att föräldrarna uppfattar att barnen trivs i skolan och att detta inte förändrats i samband med betygen. Barnen verkar också, enligt föräldrarna, i stort sett nöjda med relationen till sina lärare och de menar att den inte heller har påverkats. Samtidigt ger föräldrarna uttryck för att barnen upplever att det är mer på allvar nu, att det blivit fler bedömningstillfällen och att det nu mer handlar om att prestera. I samband med detta beskriver föräldrarna också hur det överhuvudtaget blivit mer prat och jämförelser mellan barnen kring betyg och bedömning och här framgår att sociala medier spelar en central roll. Även om det utifrån resultatet är svårt att utläsa huruvida barnens motivation och intresse för skolan har ökat, är det tydligt att många föräldrar erfar att betygen inneburit att barnen ser att det är viktigare att anstränga sig när de kan få betyg. Tillsammans har dock de ökade kraven också inneburit en ökad stress bland barnen, menar föräldrarna. Ett mönster som går att urskilja i föräldrarnas berättelser är att det framför allt är flickorna som vill prestera och få bra betyg. Vidare ger några föräldrar uttryck för en egen stress kring detta med barnens betyg. Samtidigt som relativt många föräldrar beskriver hur de försöker tona ned betygens roll, är det få föräldrar som uttrycker ett direkt missnöje med förekomsten av betyg i årskurs 6.

Barnen trivs i skolan och relationen till lärarna är oförändrad

Vad gäller barnens mer allmänna trivsel är det generellt så att föräldrarna upplever att deras barn verkar trivas bra i skolan. Detta kan förstås, vilket diskuteras i inledningens avsnitt om urval, ha påverkats av att det är en viss kategori föräldrar som föreslås och tackar ja till att delta i en studie av det här slaget. Detta tar dock inte bort slutsatsen att just denna föräldragrupp upplever att deras barn trivs i skolan och att betygen inte har haft någon större inverkan på detta. Ingen förälder gör en tydlig koppling mellan förekomsten av betyg och att barnets allmänna trivsel förändrats. Det gäller även de exempel där föräldern upplever att det finns sådant som stör eller oroar i skolan.

Han trivs ju med sina kompisar och med vissa ämnen och raster och så, han är ju socialt anpassad i skolan, men han trivs inte med dom här skolpressen. Och, ja, det är, det tycker han inte är kul.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

[...] han klagar ingenting i skolan, i skolsituationen men läxsituationen hemma kan vara olika, (skratt) olika anspänning beroende på vad han sitter och jobbar med och då är det matte som inte är kul och då blir det en frustration när vi jobbar med det hemma, men jag upplever inte att han på något sätt klagar på alltså skolan, att han inte trivs i skolan, i skolmiljön, nej.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

En förälder som generellt är negativ till betyg upplever inte heller att barnets trivsel påverkats, men pekar på att betygen kan innebära tydligare grupperingar i klassen. Samtidigt betonas att det är svårt att veta vad som beror på vad då barnen i årskurs 6 är ”i en känslig ålder”.

Men jag kan nog tänka mig, att med risk för att ta i för mycket, men jag tror, att det blir lite vi och dom känsla, att det blir, dels grupperingar i klassen, med de som är duktiga och de som inte riktigt bryr sig, och där kanske killarna tillhör de som inte riktigt bryr sig och sedan är det några tjejer där också, som inte riktigt bryr sig, eller ja som säger att de inte bryr sig. Och så har vi den duktiga klicken som håller ihop.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

I samband med att föräldrarna fick berätta om barnens skolsituation och hur den eventuellt påverkats av betygen fick de också beskriva barnens relation till sina lärare. Här säger en klar majoritet av föräldrarna att de inte kan se någon märkbar skillnad och flera är ganska bestämda på den punkten ”*Nej, det tycker jag inte*” och ”*Nej, det har det inte*”. Några av dessa nämner dock att det finns vissa lärare som barnet har en sämre relation med, men så har det varit sedan tidigare och det är inte något som påverkats av förekomsten av betyg. Vidare är det några föräldrar vars barn nyligen bytt skola och då är det svårt att uttala sig om huruvida relationen påverkats av betygen. Endast en förälder är riktigt tydlig med att relationen till lärarna påverkats av betygen utifrån att barnens kunskaper nu blir bedömda på ett nytt sätt. Han menar att ”*det blir en liten schism mellan lärare och elever*” eftersom bedömningen skapar ”*lite barriärer*”.³

Sammanfattningsvis är alltså intrycket att föräldragruppen i stort upplever att deras barn trivs i skolan och att den nya skolsituationen med betyg inte påverkat detta på något påtagligt sätt. Även vad gäller barnens relationer till lärarna verkar den i allmänhet god och att inte heller detta har förändrats på grund av att lärarna ska sätta betyg på eleverna.

”Det blir lite mer på allvar” – betygens inverkan på barnens inställning

Att föräldrarna upplever att barnens mer allmänna trivsel i skolan inte påverkats av betygen innebär inte att dess existens inte påverkat situationen i skolan. Tvärtom visar intervjustudien att en mycket klar majoritet av föräldrarna menar att deras barn upplever att skolsituationen påverkats av att de nu fått betyg för första gången. Detta uttrycks vanligtvis med att ”*hon/han tar det lite mer på allvar*”, ”*det är mer viktigt nu*”, ”*det blir så skarpt, svart eller vitt*” eller ”*det blir lite mer på riktigt*”. Andra exempel är att föräldrarna säger att barnen blivit mer ”*medvetna*”. Några föräldrar säger så här:

Jag vet inte om intresset har ökat men det är då tydligt att han är väldigt medveten om att det sätts betyg och att ja, att det händer någonting när dom börjar sexan, det tycker jag. En annan fokusering på något sätt.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

3. Detta är en förälder som mer generellt är emot betyg; intervjuperson 3, småstadskommun, förälder till en flicka.

Men i och med betygen ser jag att han har, jag måste verkligen plugga det här, mamma, för jag måste få godkänt. Han har fått en annan förståelse för att det faktiskt är viktigt att kunna en del saker.

(Intervju 2 storstadsområde, förälder till en pojke)

Alltså jag upplever ju att hon tycker skolan är viktigare nu när betygen kom in. Alltså på ett mer påtagligt sätt, att det gäller att prestera, att det gäller att kunna lära sig. Att man måste kunna. Det är mer viktigt nu. Det är det. Hon pratar mer om det också än vad hon gjorde tidigare.

(Intervju 1, småstadskommun, förälder till en flicka)

Medveten om att hon är bedömd tror jag. Mer så medveten. Alltså hon är intresserad av skolan innan. Jag tror inte att det har förstärkts, men jag tror att det har förstärkts att hon förstår vad hon lägger ned tid för tid [...] Alltså det har hon inte uttryckt på så sätt om man säger, men det är nästan som att hon blir mer medveten, att hon måste lägga manken till tror jag. Det blir mer på riktigt när man får det på pappret.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

Det är alltså tydligt att föräldrarna erfar att barnen upplever att det skett en förändring i och med att de nu får betyg. De har blivit mer medvetna om att de blir bedömda och de upplever att skolan är viktigare. Detta kan troligen i många fall tolkas som att föräldrarna menar att barnen också anstränger sig mer. Det är dock svårt att säga något mer om detta eftersom ganska få föräldrar berättar mer ingående om barnets motivation eller så är de tveksamma. Upplevelserna skiljer sig åt bland de föräldrar som tar upp hur betygen påverkar barnens motivation eller inställning.

Jag tror inte riktigt han tänker så på det sättet att betyg är, liksom att han ska behöva läsa mer för att få betyg nu. [...] Jag tycker att han är ganska lik, som innan.

(Intervju 6, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Ja, han blev väl påverkad på båda visen, att, som man kan se att betygen är en morot, att han blev lite motiverad, samtidigt så blev han lite knäckt och uppgiven, jag kommer ändå få, skit samma, så, att det, ja, så att han har påverkats på båda visen då, i olika ämnen.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

Det första citatet återger ett av några olika exempel där föräldrar inte upplever någon större skillnad alls i barnets inställning till skolan. Här är det en pojke som inte har så stort intresse för skolan, men det finns också ett par fall där föräldern kopplar avsaknaden av förändring till att barnets intresse alltid varit högt eller att barnet alltid trivts i skolan och att betygen inte ändrat detta på något sätt. I det andra citatet beskriver en förälder att betygen både ökat och minskat motivationen, det senare på grund av att barnet menar att det inte kan nå ett högre betyg i vissa ämnen. Att betygen kan upplevas ha en motiverande funktion framkommer också i nästa avsnitt.

”En känsla av stress” – ”men inte bara av ondo”

Som en fortsättning på ovanstående frågor om barnens trivsel fick föräldrarna mer specifikt berätta om huruvida betygen inneburit en ökad stress. Även här har föräldrarna olika erfarenheter och upplevelser, men det är en klar majoritet som pekar på att stressen hos barnen ökat i samband med att de nu fått betyg för första gången. Som kommer att framgå nedan ser några föräldrar att det finns positiva aspekter med detta, men de allra flesta upplever det som något negativt.

Många föräldrar menar att deras barn upplever att det är viktigare att prestera nu. Detta kan i sin tur kopplas till det som sas i avsnittet ovan om att barnen upplever att skolan blivit lite mer på allvar i och med betygen. En förälder säger till exempel att ”*Alltså på ett mer påtagligt sätt, att det gäller att kunna prestera, att det gäller att kunna lära sig. Att man måste kunna*”. En annan säger: ”*hon känner sig lite mer pressad på grund av att det är av betydelse för omdömet*”. Andra är ännu mer tydliga då de beskriver sina barns känslor av stress. En förälder säger till exempel ”*Jag kan nog säga till 100 % att det är mer stress*”. I några fall kopplas detta till betygens urvalsfunktion och barnets oro att inte komma in på de skolor eller de program de vill gå efter grundskolan.

Ja, det upplever jag, en känsla av stress, ja, att det, han tänker ju redan nu på att han ska komma in på gymnasiet, när han går i sexan, hur, att det är betygen som han måste få för att komma in på gymnasiet [...] och då har han förstätt att man måste ha betyg, men det är inte att man måste ha kunskap, utan det är att man måste ha betyg.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

Vid sidan av dessa exempel finns även enstaka föräldrar som inte upplever någon ökad stress hos sina barn. En förälder säger till exempel:

Han är liksom en sådan person som inte tycker att kanske att det spelar så stor roll utan att han gör det bästa han kan, jag tror inte han känner så mycket press som person.

(Intervju 6, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Vidare är det viktigt att lyfta fram att några föräldrar pekar på en ökad stress, men samtidigt menar att det inte ”bara är av ondo”. I dessa fall kopplas det positiva till betygets informationsfunktion, att på ett tydligt sätt stämma av barnets kunskapsnivå. Som framgår i det andra citatet nedan finns det också föräldrar som kan se att betygen skulle kunna fungera motivationshöjande.

Och den här pressen med betygen och så. Men jag tycker ändå att det är bra att man får betyg i sexan. Det blir en kunskapscheck liksom. Var befinner man, och att man tidigt kan sätta in resurser.

(Intervju 2, storstadsområde, förälder till en pojke)

Jo, men alltså det har, betygen har ju skapat en stress hos honom, men jag tror inte bara att den är av ondo. Det där handlar inte bara om betygen, utan det handlar om att... kommer det inte nu så kommer det i åttan och då kan det vara för sent för många att påverka betygen, då kanske man struntar i skolan helt och hållet. Så jag tror på sikt så kommer den här stressen som kommer nu lite tidigare... Bara man får bra hjälp att hantera det av skolan och liksom

föräldrar, det tror jag kommer utmynna i något bra. Det kanske kommer att kunna bli lite bättre skolresultat, om man ändå förstår lite mer från början vad man ska göra. [...] Men stress, ja.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

En mer generell slutsats är därmed att många föräldrar upplever att betygen i sig ökat känslan av stress hos barnen. Barnens stress är, enligt föräldrarna, kopplad till upplevelsen av att behöva prestera här och nu, men handlar också om en oro inför framtida skolval. Bland föräldrarna finns de som pekar på att stressen ibland är positiv och kan öka motivationen, men det totala intrycket är att de flesta framför allt betraktar stressen som något negativt.

Om man sedan går in mer specifikt på orsakerna till den ökade stressen kan konstateras att den ibland, enligt föräldrarna, kan förklaras med att betygen inneburit att antalet läxor och bedömningstillfällen ökat. Genom att vissa lärare sätter betyg på alla prov, inlämningsuppgifter med mera menar några föräldrar att det blir det mycket prat om bedömning och betyg, vilket i sin tur verkar stressande på barnen.

[...] det är ju mer läxor och det är mer prov, det är ju mer skolarbete hemma än vad det var i fyran, femman.

(Intervju 6, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

[...] men det har varit mycket prat. [...] dels kan jag störa mig på lite att det har varit mycket sådant här att dom hela tiden ska delge eleverna delbetygen, som dom får i olika områden. Ja men, nu har du fått A på det här provet, och du fick E på den här muntliga engelskuppgiften och sedan så kommer det hem och gråts och lite för (en pojkes namn) fick ett A och jag fick ett B, eller C var det. Och då har det liksom landat lite fel. Så det har blivit lite så där att dom jämför sig på ett annat sätt. Förut var det inte. Det fanns inte i årskurs 6, vad jag kan tänka mig. Lite så där mycket jämförelse på grund av att lärarna ska berätta dom lite för fort tycker jag. Så dom kunde hålla tyst lite.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Ett annat exempel pekar på att några föräldrar uppfattar det som om bedömningen i årskurs 6 blivit en större del av skolvardagen och att frågor om bedömning tar upp en stor del av undervisningstiden. Detta påverkar, enligt denna förälder, klassrumssituationen och leder till stress.

Det tar ju upp tid på lektionerna. Och det tycker jag är negativt. Det blir ju en stressituation väldigt ofta på lektionerna. På grund av att det kommer frågor från klasskamrater att om man gör si och så vad innebär det för betyg. Och att det blir som en stressituation på lektionerna också. Och även om man får tillbaks uppgifter och prov en diskussion kring om varför blev det det här betyget på det här provet. Att det tar tid från undervisningen känner jag. [...] Jag ser det mer som negativt för förut i femman tidigare då var det mer att göra sitt arbete och så var det bra med det men nu kommer hela tiden de här tankarna på vad leder det här arbetet fram till för betyg.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

I motsats till ovanstående exempel hävdar en förälder att eleven inte gör någon större koppling mellan prov, läxor och betygen. Av förälderns beskrivning går att utläsa att detta åtminstone till viss del skulle kunna förklaras av att läraren/

skolan inte presenterar betyg på alla uppgifter och prov. Detta kan jämföras med ett av citaten ovan där det framkom att lärarna bedömer nästan allt som eleverna gör och ger dem delbetyg.

Dom skickar ju inte med det där hem heller längre, för det är liksom inte klart. Jag tror att lärarna sparar liksom alla arbeten för att kunna bedöma och sätta betyg sedan i slutet. Så jag har inte sett mycket. [...] Så han kommer inte hem och säger att jag fick ett B på religionsprovet eller jag fick C- på religionsprovet så nej det har han inte. Så han verkar inte få veta det tror jag, eller så bryr han sig inte och säger inget. Jag vet inte. Men jag tror inte att dom sätter betyg på sådana uppgifter.

(Intervju 3, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Som framkom redan i ett tidigare avsnitt erfar föräldrarna att barnen upplever att betygen ur vissa aspekter inneburit en ny skolsituation. I detta avsnitt förstärks denna bild genom att många föräldrar beskriver en ökad stress bland barnen och vissa pekar särskilt på att förekomsten av bedömning nu är mer påtaglig i barnens skolvardag. Majoriteten av föräldrarnas berättelser tyder på att de främst upplever denna stress som negativ, men samtidigt finns några föräldrar som menar att betygen och den ökade pressen kan bidra till att stärka barnens motivation.

De duktiga flickorna

I intervjuerna finns det ett återkommande inslag som kan kopplas till att flera föräldrar beskriver hur just flickor ofta vill vara duktiga och prestera bra i skolan. Detta kommer dels fram då föräldrarna berättar om förekomsten av stress, dels då de pratar om huruvida barnens självkänsla påverkats av betygen. Det genomgående mönstret är att det här handlar om flickor som mer generellt och även tidigare haft höga krav på sig själv att prestera bra. Med betygen menar föräldrarna att detta blivit mer påtagligt. Som framgår av citaten nedan ser föräldrarna olika på huruvida detta påverkar självkänslan negativt eller positivt. Det positiva är i detta fall att betygen ger bekräftelse på att det är värt besväret att plugga, medan de föräldrar som upplever det som negativt menar att barnet fokuserar för mycket på det som möjligen går lite sämre i skolan.

Däremot är hon så att hon alltid har haft väldigt höga krav på sig och vill vara duktig och göra rätt liksom och så. [...] Så visst påverkas det, det gör det.

(Intervju 1, småstadskommun, förälder till en flicka)

Det tror jag i sådana fall har förändrat det till det bättre, för hon får kvitto på att hon är duktig och att det ger resultat av att plugga, att det liksom på något sätt lönar sig lite om man får kanske både en bekräftelse att man är duktig och en trygghet att man vet vart man ligger.

(Intervju 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

Lite självkänsla kan jag tänka att det blir lite, man fick på betygen. Alltså inga fel på dom, men hon hade, hon är i sig som person att hon vill gärna vara bäst innan hon överhuvudtaget lär sig, liksom, kunna direkt. Det kan man ju inte, det är därför man går i skolan brukar jag säga. Men det tror jag att hon tycker är lite jobbigt. Att på pränt, nu såg vi vad hon fick.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

[...] och jag tror det blir en knäck på självkänslan, därför att, jag tror inte att hon ser, för jag tror inte att hon ser när någonting går väldigt bra, då ser hon inte det, utan hon ser bara det som är dåligt.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

Vidare finns det ett par föräldrar som själva direkt resonerar om skillnaderna mellan flickor och pojkar vad gäller upplevelsen av betyg och förekomsten av stress. De jämför hur de upplever flickorna respektive pojkarna i barnets klass eller jämför sina egna barn av olika kön. I nedanstående citat framgår att flickornas stress (vilket kan kopplas till en vilja att prestera) också kan påverka pojkarna i positiv riktning.

Men de här tjejerna påverkar. Och jag kan känna ibland att, det kan kännas lite hemskt, det är lite bra, de peppar pojkarna lite. För tjejerna ska ha A i allt. Så att de jämför ju lite. Men jag säger inte att han tar nån påverkan av det. Sen vet jag att andra påverka. [...] Han pratar inte så mycket om det. Jag vet inte om det där är så killigt. Jag har ganska bra relation med tjejerna i hans klass också. Och där är det så att om de får ett fel så bryter de ihop. Han är mer så att han om han får 10 fel, ja jag hade bara tio fel. Och jag kan tycka att det är lite läskigt att man ser skillnaden redan nu. För det finns ju rätt mycket duktiga flickor. Det finns duktiga pojkar också men det är så tydligt redan nu.

(Intervju 2 storstadsområde, förälder till en pojke)

Utan att dra några större slutsatser om skillnader mellan pojkar och flickor kan vi konstatera att det i intervjuerna framkommer en bild av att föräldrarna uppfattar det som om flickorna ställer höga krav på sig själva att prestera i skolan. Om detta förstärks av betygen är svårare att uttala sig om, men några exempel visar att betygen gör det tydligare vad barnen, i dessa fall flickorna, presterar, vilket i sin tur påverkar barnets upplevelse av skolsituationen.

Barnen jämför och diskuterar betyg

Under intervjuerna fick föräldrarna också berätta om huruvida barnens relation till kompisar och klasskamrater påverkats av förekomsten av betyg. Även om det finns några föräldrar som säger att de inte märkt någon förändring, finns det en tydlig majoritet som upplever att betygen inneburit ett ökat inslag av jämförelse och även delvis tävlan mellan barnen. Flera säger till exempel att barnen pratar om och jämför betyg, att de ”har bra koll” på vilka betyg de andra barnen i klassen fått och så vidare. Ett par föräldrar säger:

Dom är inte sådär hyschhyschiga som jag minns att man var när man gick i skolan och gömde prov och provresultat utan dom har lite sådär att dom kollar in varann.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

De pratar ju jättemycket om betyg och här hemma också. Och i skolan. Det upplever jag som en stor skillnad mot när man själv gick i skolan och fick betyg. Jag upplever det nästan som en daglig besatthet av de här betygen som man själv inte hade.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Ja men definitivt. Alltså när dom fick omdöme och inte betyg, så var det inget prat alls. Nu är det helt plötsligt mycket mer seriöst och på riktigt, för nu har dom betyg, så det var en helt annan press och stress och fokus under hösten, i sexan, än vad det varit under dom andra åren och det pratades och jämfördes i klassen vilka betyg dom har, med varandra.

(Intervju 4, småstadskommun, förälder till en flicka)

Några föräldrar pekar på att skolan försökt minska inslaget av jämförelse mellan barnen genom att skicka hem betygen per post, men att detta inte haft någon betydelse:

Ja, direkt när dom fick ju betyget hem. Ja, då började chatten direkt i telefonen: man ska ju undvika att dom jämför, men det spelar ingen roll i dagens läge. De kunde skicka hem det eller lägga i skolan, det spelar ingen roll. Dom går direkt in i chatten och så.

(Intervju 4 storstadsområde, förälder till en flicka)

Utifrån det sätt som många föräldrar beskriver barnens tendens att jämföra sig med varandra är det svårt att tolka det på annat sätt än att föräldrarna betraktar det som något negativt. En förälder beskriver också mer utförligt en påtaglig konkurrens:

[...] men det blir ju en slags, lite betygshysteri, förstås, de ska jämföra med varandra.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

Sammanfattningsvis upplever föräldrarna ett ökat inslag av jämförelse mellan barnen och en ökad medvetenhet om hur det går för andra barn i klassen/skolan. Även om få föräldrar direkt pekar på att det påverkar barnen negativt är det flera som indirekt antyder att så är fallet. De menar att det är mycket prat och jämförelser och några föräldrar talar till och med om "besatthet" och "betygshysteri". I detta sammanhang har det också tydligt framgått att sociala medier spelar en central roll när barnen diskuterar och jämför betyg.

Föräldrarnas egen stress och vilja att tona ner betygens roll

I föräldrarnas beskrivningar av barnens skolsituation och hur betygen påverkat denna framkommer i ett flertal exempel att många föräldrar upplever ett behov av att tona ner betygens betydelse och roll. Några föräldrar beskriver också hur de pratar om barnens skolsituation och hur de försöker hantera den i hemmet:

Det har varit lite så, att vi är så medvetna om hemma om betygen då och försöker dra ned betydelsen av betygen samtidigt som det betyder något. [...] Och det är för att ta bort stress. Och det är liksom en medveten strategi hemma för att plocka bort stressen.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Det kanske man gör omedvetet, men jag har snarare försökt att inte spä på hennes liksom lite, jag ska inte säga betygshets men press att prestera att vara duktig. [...] Så liksom nästan att man vill liksom tona ner det lite så inte hon ska känna press.

(Intervju 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

Några föräldrar pekar i detta sammanhang på att de försöker förmedla till barnet att det ska göra sitt bästa och att det räcker. Här lyfter föräldrarna till exempel fram att de betonar för barnet att det viktiga är att plugga och göra så gott de kan och att betygen följer med det. Andra kopplar det mer till att försöka tänka på att man inte bara går i skolan för betygens skull utan för att lära för livet. En annan förälder betonar att hon verkligen inte vill diskutera betygen:

Alltså jag vill inte ha det fokuset på betygen, och kanske aldrig, jag vet inte (skratt). Jag vill mer ha fokus på att skolan är viktig, och inte betygen på det sättet, är viktiga, även om dom är det på något sätt. Vi ska inte prata betyg och vad fick du. Alltså för det är inte hela sanningen och det är inte det som sätter ditt värde eller vad man ska säga.

(Intervju 3, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Att en del föräldrar försöker tona ner betygens betydelse, vilket visats ovan, hör nära ihop med rapportens tidigare beskrivning av att många föräldrar upplever att stressen bland barnen ökat och att det också förekommer mycket jämförelser mellan barnen vad gäller betyg. I detta sammanhang är det relevant att påminna om att i stort sett alla föräldrar i studien har uppgett att de i grunden är positiva till betyg, antingen redan i årskurs 6 eller i alla fall under högstadiet. Föräldrarnas upplevelser och agerande har alltså i grunden inte med ett betygsmotstånd att göra.

I samband med frågorna som rör föräldrarnas upplevelser av förekomsten av stress hos barnen och hur de själva försöker tona ner betygens betydelse är det också relevant att lyfta fram att det finns ett par exempel som fångar föräldrarnas egen känsla av stress. I nedanstående exempel kopplas detta dels till betygssystemet i sig där föräldrar har svårt att förstå att betyget E står för godkänt (mer om detta senare i rapporten) och att detta i sig skapar stress, dels till situationen i det område där föräldern bor och den konkurrens som finns mellan olika skolor. Vidare menar denna förälder att föräldrarna själva känner en press på grund av att de uppfattar att betygen på något sätt speglar deras förmåga som förälder.

Och nu är det så här, går du ut med E i alla betyg i grundskolan. Det är verkligen så här, oj, oj, stackars människa, han kommer ju knappt in någonstans. Alltså lite så, allmänna uppfattningen om lägsta betyget. [...] Det har ju ändrats väldigt mycket på grund av den här betygsskalan och folk förstår inte den. Så det tycker jag absolut kan vara en... Just det här att man är orolig för att ens barn inte ska få tillräckligt bra betyg. Det tycker jag är mycket värre än under min uppväxt. Det är något helt annat nu. Och väldigt så där... mycket prestige liksom. Mitt barn hade 320 och han kom in på den och den och det gymnasiet och. Det kanske är något här i [...], jag vet inte. Att det är mer hets här? [...] Men det jag upplever är ju att många föräldrar liksom kopplar väldigt mycket till sin egen förmåga som förälder liksom. Om mina barn får bra betyg så har jag lyckats som förälder. Men just det här att det blir väldigt mycket så här att dom barnen som inte lyckas nå dom här målen och så där, så finns det väldigt mycket skuld hos föräldrarna, att dom inte har lyckats och att dom har gjort ett dåligt jobb som förälder och det tycker jag är fruktansvärt. Och sedan så blir det mycket prestige också, liksom runtomkring, bland andra föräldrar, och det finns mycket sådant som är lite så där att folk lägger ut bilder på sina barns betyg och så där, på Facebook har jag exempel på, och då kan jag känna så här, men för vems skull.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Även om det bara är ett fåtal föräldrar som uttrycker detta med föräldrarnas egen stress är det ett relevant perspektiv i förhållande till förekomsten av betyg. Föräldrarnas stress är länkad till föreställningar om att deras barn måste klara sig bra i skolan för att komma in på ”rätt” skola, men också till en oro för att de kanske inte kan hjälpa sitt barn i tillräcklig omfattning. De föräldrar som talar mer utförligt kring detta kommer från studiens storstadsområde, vilket bland annat skulle kunna kopplas till den rådande situationen där med en hög grad av konkurrens mellan olika privata och kommunala skolor.

Informationen om betygssystemet och elevernas kunskapsutveckling

I regeringens proposition om betyg i årskurs 6 var ett av syftena att tidigare betyg skulle förbättra informationen till föräldrarna rörande barnens kunskaper (Proposition 2009/10:219). Betyg från årskurs 6 i grundskolan). I denna del presenteras föräldrarnas upplevelser av den information de fått om betygssystemet och barnens kunskapsutveckling, samt vilken slags information de eventuellt saknar. Här framgår att det finns stora skillnader både vad gäller informationen om betygssystemet och om barnens betyg och kunskapsutveckling. Såväl de som menar att de fått information som de som hävdar att de inte har fått det, ger uttryck för att de själva har funderingar kring och även viss kritik mot hur betygssystemet fungerar. Flera föräldrar söker också egen information. Vad beträffar tillgången på information om barnens kunskapsutveckling varierar den mycket framför allt på grund av att vissa skolor använder digitala verktyg som innebär att föräldrarna kan läsa lärarnas dokumentation om elevernas kunskapsutveckling. I denna studie finns här en diskrepans mellan storstadsområdet och småstadskommunen. Detta skulle enbart kunna bero på att barnen går i olika skolor, men det skulle också kunna tyda på ett mönster som kan kopplas till skolornas huvudmän. Ingen av föräldrarna i småstadskommunen har erfarenhet av digitala verktyg, medan nästan alla i storstadsområdet har det. I relation till detta är dock ett viktigt resultat att i stort sett alla föräldrar betonar utvecklingssamtalens och dialogens betydelse som informationskanal, samt att mängden information inte självklart är kopplat till hur föräldrarna upplever innehållet och kvaliteten i informationen.

Ett centralt resultat är att föräldrarna inte upplever att betygen inneburit en påtagligt tydligare information om barnens kunskaper. Vissa pekar visserligen på att betygen ger en klarare gradering och signal om barnets kunskapsnivå än de skriftliga omdömena, men samtidigt ger de uttryck för att de inte riktigt vet vad den nivån innebär. Kopplat till det som sagts ovan är det framför allt genom utvecklingssamtalen föräldrarna anser att de får utförlig information. De vill gärna ha fler samtal, samtidigt som några pekar på att de förstår att detta är svårt att hinna med för lärarna. Vidare efterfrågar föräldrarna information om hur barnet ska kunna utvecklas, vad det behöver göra för att få ett högre betyg och hur föräldern kan stötta barnet i det. Det finns alltså både en viss kritik mot informationen om betygssystemet och om barnens kunskapsutveckling, men i likhet med vad som konstaterades i kapitel 3.1 framför inte föräldragruppen i stort en tydlig kritik mot förekomsten av betyg i sig.

Stora variationer gällande information om själva betygssystemet

En fråga vad gäller förekomsten av betyg i årskurs 6 är om föräldrarna upplever att de fått information om betygssystemet. Här är föräldrarnas erfarenheter olika och det finns stora skillnader. Vissa föräldrar hävdar att de varken fått muntlig eller skriftlig information och flera uttrycker också att de saknat sådan information. Vidare är det en förälder, med barn i olika skolor, som själv pekar på att skolornas sätt att informera om betygssystemet skiljer sig mycket åt.

Nej. Jag kan inte säga att jag har fått någon speciell information från mitt barns skola om hur betygssystemet fungerar. Inte riktad direkt till mig så, utan bara att dom kommer få betyg, och hur betygsskalan ser ut men inte vad som krävs för att uppnå olika betyg eller så. Det har jag inte.

(Intervju 1, småstadskommun, förälder till en flicka)

Nej. Inte tillräckligt måste jag säga. Liksom, jag har en kompis som är lärare och så har jag googlat lite och. Nej, det hade jag gärna sett att dom hade, ett föräldramöte och bara pratade om det om man säger så.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

Inte från skolan nu. Inte någonting. Inte hur det funkar. Den äldre sonen som, när han fick betyg, i och med att han var först ut, då fick vi så. Vi blev ju matade med information och vi hade föräldramöten och det var papper och broschyrer och, det var en annan skola. Det var förra skolan. Och där fick vi ju. Men det var jätte mycket information. Men jag vet inte om det fortlöper så att dom föräldrar som är nya får samma information eller om det bara var för att allt är nytt. Men nu har vi, det finns inget.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Bristen på information blir särskilt tydlig i intervjun med den förälder som har ett barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Här handlar det snarare om att föräldern får informera skolan och lärarna om vad som gäller, vilket också skapar en oro för att barnet inte blir rättvist bedömt.

Och sedan, just om man skall relatera det till betygssystemet då. Då är det ju ingen i skolan som har informerat om undantagsbestämmelsen i skollagen. Utan, den informationen har jag nog fått via, något som heter Asperger center. Och Skolverkets hemsida också. Där jag läst på. Och då skall ju lärarna ta hänsyn till om man har en kontinuerlig nedsättning av en förmåga. Men det där känner jag att, det där måste man påminna om. Och prata om egentligen, flera gånger. Ja, varje termin och egentligen med alla lärare. [...] Så där tycker jag är en ständig kamp helt enkelt. Och jag är inte helt säker på att det i slutändan blir rättvist och att dom får en rättvis bedömning.

(Intervju 6, storstadsområde, förälder till en flicka med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning)

I motsats till ovanstående finns andra föräldrar som beskriver hur skolorna genomfört särskilda föräldramöten och/eller lämnat ut skriftlig information. Ett par föräldrar nämner också att de fått se en informationsfilm.

Ja, det har dom gjort på föräldramötena och hänvisat till olika grejer och visat den här, ja men den här filmen, den har jag sett på flera föräldramöten och sådär, så det gör dom tycker jag, det försöker dom med.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Mm. Inför att de skulle få betyg så var det föräldramöten i skolan i aulan där de gick igenom på sån här powerpointpresentation. Sen har ju lärarna förklarat också på utvecklingssamtalen. Och sen har jag läst på själv också.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Sammanfattningsvis finns det stora skillnader mellan föräldrarnas erfarenheter vad gäller att få information om själva betygssystemet. Dessa skillnader går inte att koppla till föräldrarnas bostadsort eller till en huvudmannanivå, utan verkar bero på att olika skolor eller kanske till och med olika lärare har skilda rutiner gällande att informera om betygssystemet.

Föräldrarnas förståelse av och kritik mot betygssystemet

Förutom att det finns stora skillnader i hur föräldrarna upplever förekomsten av information om betygssystemet finns skillnader vad beträffar hur de upplever informationen och om de anser att de förstått hur systemet fungerar. Då flera föräldrar menar att de inte fått någon information är det inte konstigt att vissa efterfrågar mer information och svarar nej på frågan om de förstått betygssystemet. Men även bland övriga finns både de föräldrar som anser att de förstår systemet och de som svarar att de inte gör det. Bland de som upplever att de förstår svarar de flesta kort att de gör det, medan de som inte anser sig förstå utvecklar sina svar lite mer. Om informationen till föräldrarna ska förbättras är det dessa svar som behöver fokuseras. I citaten nedan och även i flera andra svar framkommer bland annat att föräldrarna har funderingar kring att betyget E står för ”godkänt” och hur man ska tolka skillnaderna mellan de olika betygstegen.

Ja, inte fullt ut kan jag tycka. Definitivt inte. Jag har försökt att läsa mig till och prata med min kompis och så där. Men, det blir så fragment. Det hade varit bättre att ha suttit och gått igenom det så.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

Jag tycker att jag skulle kunna få det bättre förklarat och mer tydligt faktiskt. Jag tycker det är lite förvirrande. Det är svårt att veta, alltså nivåerna. Dom är fler nivåer än vad vi hade, alltså det är mer än fem-gradigt. Och vad det är inom respektive nivå. Alltså vad är det för kunskapskrav för ett C. Vad är det för skillnad mellan B och C, och vad är det för skillnad på A och B. Nej det vet inte jag.

(Intervju 4, småstadskommun, förälder till en flicka)

Men det blir lite stigmatiserat just i och med att det är ett nytt system och föräldrar inte förstår riktigt. [...] Jag tror det landar väldigt mycket tillbaka på föräldrarna. Att dom tycker att liksom men gud, har du bara E. Där är problemet i det här, att många tror att E är dåligt. Det är det största liksom. Det är tokigt att det är det lägsta, godkänt är det lägsta.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

I intervjuerna är det också flera föräldrar som tar upp att de tycker att betygssystemet fungerar dåligt utifrån aspekten att man måste ha uppnått alla delar av kunskapskravet på en viss nivå för att få det betyget, den så kallade tröskelregeln.⁴

[...] men just det här liksom att, nej du kan inte få B i det här för du hade ett moment med E. Det gör mig rosenrasande.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Samtidigt så har jag ju, blir lite svårt att förstå, jag förstår att man väger ihop en helhet, men om man pratar om ett ämne och man ska få till exempel ett B, då måste man ha liksom B hela vägen, och skulle du råka få ett E någonstans, då åker man ner till E, och då fattar inte jag, kan man inte hitta någon liksom, kan man inte väga ihop det här, och då blir det jättekonstigt för mig att förstå varför det liksom verkar nästan rigid, om en grej i hela totala drar ner så drar man ner, och om det verkligen är så, jag har förstått det så och tycker det är konstigt, kan jag säga.

(Intervju 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

I intervjumaterialet finns det således exempel på att många föräldrar har svårt att förstå hur betygssystemet fungerar. Vidare finns viss kritik och då framför allt mot tröskelregeln. Detta har länge varit en nationell diskussionsfråga och det har också riktats kritik mot tröskelregeln från bland annat lärarhåll. Denna kritik har uppmärksammats och justeringar har gjorts i principerna kring betygssättningen (Skolverket 2016b).

Stora variationer gällande information om barnens kunskapsutveckling

Utöver frågan om hur föräldrarna upplever skolans information kring betygssystemet är det också relevant att behandla informationen om barnens betyg och kunskapsutveckling. Här är ett tydligt resultat att det förekommer stora skillnader mellan föräldrars upplevelser. Det finns en spännvidd mellan de som i stort sett får detta en gång per termin i samband med utvecklingssamtalen och de som får nästan dagliga uppdateringar genom digitala plattformar och appar (SchoolSoft, Unikum).

I sammanhanget finns det också anledning att peka på skillnaden i föräldrarnas erfarenheter mellan olika skolor och kanske också mellan olika huvudmän. Av de intervjuade föräldrarna i studiens småstadskommun framgår att det framför allt är under utvecklingssamtalen som de menar att de får information om barnets kunskaper i olika ämnen och hur barnet ligger till i förhållande till kunskapskraven. Det är tydligt att föräldrarna uppfattar utvecklingssamtalen som den viktigaste och i stort sett enda källan till sådan information. Detta innebär också att det i princip är en gång per termin som de får direkt informa-

4. Tröskelregeln syftar på att med den nya betygsskalan ska hela kunskapskravet för betygen E, C respektive A vara uppfyllt för att läraren ska kunna ge eleven det betyget. Kunskapskravet uttrycker alltså en *tröskel* eller en miniminivå, snarare än att beskriva de *typiska* kunskaperna hos en elev med ett visst betyg. Om man tänker sig ett betyg som ett intervall, så beskriver tröskeln den nedre gränsen för intervallet, medan typen beskriver mitten av intervallet. Bara elever som har uppfyllt kunskapskravet för C i alla dess delar – det vill säga kommit över tröskeln – får detta betyg eller ett högre (Skolverket 2016b, s.70).

tion om hur barnet ligger till i förhållande till kunskapskraven. De enda andra källor till information som nämns är att barnen själva berättar vad lärarna sagt respektive att eleverna i ett fall fortfarande får skriftliga omdömen. Ingen av föräldrarna i småstadskommunen nämner möjligheten att få information genom digitala verktyg. Någon annan skriftlig eller muntlig information utpekade inte (några nämner veckobrev, men säger samtidigt att dessa inte berör frågor om kunskapsutveckling m.m. utan enbart behandlar situationen i klassen, vad som är på gång osv).

Om vi nu jämför detta med erfarenheterna från föräldrarna i storstadsområdet uppger de, med ett undantag, att de förutom utvecklingssamtalet, också har tillgång till digitala verktyg såsom Unikum eller SchoolSoft. I den mellanstora kommunen är det en förälder som berättar om detta. När det gäller plattformarna är intrycket att de föräldrar som har tillgång till dem upplever att de får väldigt mycket information, vilket både kan upplevas positivt och negativt:

Så det matas man ju på. Hur mycket som helst och det kommer hur mycket som helst.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

Vi har ju en portal som heter SchoolSoft och den kan man gå in via en dator och så har jag den också som en app i telefonen. Och när det gäller appen får jag aviseringar varje gång det händer någonting så pingar det till. [...] Sen kan jag gå in på datorn då och då har de för varje ämne har de något som heter ämnesmatris. ... Och då kan man ju se där att det färgas in beroende på vad man har gått igenom och vad man har uppnått för resultat.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Men där vi är nu, då får vi liksom jätte kontinuerligt, information, information, information och uppföljning och det är liksom. Det är nästan så att det är så mycket information så att jag får sålla bort liksom i viss information, för att det är, oj nu klarar jag inte av mer, så det är att det blir, dygnet runt, dygnet runt. Och det är att man ser liksom lördagskväll, ja nu sitter den läraren och lägger in liksom. Nu sitter den och jobbar.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Här finns alltså en skillnad i tillgången på information som kan kopplas till att barnen går i olika skolor och möjligen också till att barnens skolor har olika huvudmän. Som kommer att framgå senare är det dock svårt att se några motsvarande tydliga skillnader när det gäller vad föräldrarna anser om den information de fått och om det är något de saknar. Här skiljer sig upplevelsorna mellan olika föräldrar, oberoende av tillgången på digitala verktyg.

Utvecklingssamtalen – den viktigaste informationskanalen

Oavsett mängden information och eventuell tillgång på olika typer av digitala plattformar tar alla föräldrar upp utvecklingssamtalen som en central informationskanal, vilket heller inte är konstigt då sådana är obligatoriska. Generellt är samtliga föräldrar positiva till utvecklingssamtalen och flera menar att det är här de får den viktigaste informationen.

Jag tycker att vi får bra information, framför allt genom när man träffar läraren och pratar om, tillsammans med eleven.

(Intervju 5, småstadskommun, flicka)

I samband med detta fick föräldrarna också möjlighet att ge förslag på andra sätt som de skulle vilja ha information på. Även här är det tydligt att den muntliga dialogen uppskattas och flera skulle vilja ha mer av detta. Flera föräldrar betonar också svårigheten att få information från samtliga lärare och att få det på en mer detaljerad nivå. Föräldrarna lyfter fram att de bara har utvecklingssamtal med en klasslärare/mentor och inte med alla lärare. I några fall, där digitala verktyg används, finns det också kommentarer om att inte alla lärare använder dessa i samma utsträckning.

Samtal så klart. Samtal med varje lärare och liksom ha, sitta ned och få liksom. Det hade varit det optimala liksom att sitta, men du tänk på det här och du behöver utveckla hur du skriver, du skriver jätte bra men tänk på det här. [...] Ja, så klart samtal är ju, öga mot öga, och med den undervisande läraren.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Men alltså jag uppskattar ju att ha en muntlig dialog med mitt barns lärare, att jag på något sätt får återkoppling på hur det går, både via utvecklingssamtal men även om vi träffas spontant andra gånger och så. Den dialogen tycker jag är jätte viktig, inte bara betygsbokstaven liksom

(Intervju 1, småstadskommun, förälder till en flicka)

När man sitter i ett utvecklingssamtal, kan man ju föra en dialog, men sedan är det ju betyg med lärare som man inte träffar, och då kan jag tycka att det är svårt för då står det bara en bokstav där.

(Intervju 6, storstadsområde, förälder till en pojke)

I nedanstående citat framgår för det första att föräldern gärna vill ha mycket tid för utvecklingssamtal, samtidigt som hon förstår att det är svårt för lärarna att få tid till det. För det andra visas att föräldern förväntar sig ett annat innehåll i utvecklingssamtalen än den information hon får via det digitala verktyget.

Ja, det har väl förlängts, förut var det väl lite kortare, en kvart, tjugo minuter. Nu tror jag det är en halv timme och det tycker jag är bra. Jag förstår att det är krävande för lärarna men jag tycker det är bra för oss föräldrar för man hinner inte så mycket annars tycker jag. Och där får man också veta naturligtvis. Men senaste, förra terminen, visade läraren SchoolSoft egentligen. Så jag tyckte inte det gav så mycket mer än det jag hade sett.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Många föräldrar betonar alltså dialogen med lärarna som det centrala. I detta sammanhang är det samtidigt relevant att konstatera att i stort sett alla föräldrar menar att de egna kontakterna med skolan och lärarna inte förändrats nämnvärt i och med att barnen nu får betyg. Antalet kontakter har inte påverkats på något tydligt sätt och det har inte heller skett någon förändring vad beträffar vilka olika kanaler (mejl, sms, telefon m.m.) som används. Generellt verkar de flesta kontakter, vid sidan om utvecklingssamtalen, ske via mejl. Vad beträffar kontakterna med skolan har den förälder som har ett barn med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning särskilda erfarenheter som innebär att regel-

bundna kontakter med skolan är viktigt. Dessutom upplever denne förälder att hon kontinuerligt måste informera personalen om barnets situation.

Informationens innehåll

– föräldrarnas förståelse för betygssystemets grunder

Tidigare i rapporten har frågan om huruvida föräldrarna förstår betygssystemet tagit upp. I detta sammanhang är det också relevant att fundera kring om föräldrarna upplever att de förstår på vilka grunder deras barn fått sina betyg. Även här finns det stora skillnader mellan föräldrarna. Vissa anser att de förstått detta genom den information de erhållit, främst under utvecklingssamtalen. Bland dessa finns också föräldrar som pekar på att de har möjlighet att fråga om de vill ha ytterligare information, samt att de känner sig trygga med att skolan informerar om det är något. Här kan noteras att ett par av dessa exempel kommer från föräldrarna i småstadskommunen, det vill säga den kommun varifrån ingen förälder beskriver att de har tillgång till digitala informationsverktyg. De verkar ändå relativt nöjda med den information de erhåller.

Jag tycker generellt sett att vi som föräldrar får bra information om hur vårt barn ligger till, jag känner mig välinformerad, trygg med att liksom lärarna vet vad dom håller på med och vad dom betygssätter även om jag inte riktigt tycker jag känner igen betygssystemet.

(Intervju 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

Ja men det kan jag nog, dom motiverar ju bra och gör dom inte det så får jag ju kolla upp det själv, det är mitt ansvar känner jag, absolut.

(Intervju 2, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Men stegen är ju tydliga tycker jag på det viset, för mig som förälder, men samtidigt tycker jag inte att jag behöver ha det så tydligt redan i sexan, vill jag få fram här (skratt). Det räcker på högstadiet. [...] Det är inte något som jag oroar mig för, för att jag litar ju på, som sagt var, att de från skolans håll.

(Intervju 3, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Andra föräldrar tycker inte att de förstått på vilka grunder deras barn fått sina betyg och de är då ofta mer utförliga i sina svar och pekar på vad det är de inte förstår och vilken information de saknar. I likhet med vad som framkom om förståelsen av själva betygssystemet handlar det ofta om att det är svårt att tolka de olika kunskapskraven, att omsätta dem i praktiken och att förstå vad som skiljer de olika betygsstegen åt. Även här finns några som menar att de har möjlighet att fråga om de vill veta mer.

Nej, inte riktigt kan jag säga. Och då kan jag ta kontakt med skolan i såna fall. Men åter igen, jag litar på att de gör ett bra jobb och som sagt att de säger till om det är något jag ska göra. Men ibland kan jag inte förstå de här grejerna som man skriver. Vad ska han göra då för att kunna utveckla sig i sitt betygssystem, eller få högre betyg då?

(Intervju 2, storstadsområde, förälder till en pojke)

Alltså i teorin ja. I praktiken tycker jag det är jättesvårt för att de här beskrivningarna i de här matriserna. Det står, det är samma formulering i alla kolumner på varje rad men det är tilläggsord med utförligt eller kan mycket väl eller vad de här tilläggsorden, vad de, hur man översätter det till det de har skrivit i sin text, det förstår jag inte riktigt.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Ja, i dom skriftliga omdömena finns det ju kommentarer kring det, men jag tycker att det är lite för stela kommentarer, dom är ju direkt kopierade från dom här kunskapskraven, och det är jättesvårt att applicera det på hur min son är på lektionerna.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

Generellt kan man också säga att flera föräldrar saknar mer information om hur barnet ska komma vidare i sin kunskapsutveckling, det vill säga vad barnet i praktiken behöver göra för att nå ett högre betyg. Det gäller också de föräldrar som i allmänhet anser att de förstått på vilka grunder betygen sätts.

Det är svårt att relatera till, jag har ett E i svenska till exempel, C i matte. Okej men vad ska jag göra, vad är det som ger det här E:et. Så där saknar jag lite.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Kommentarerna är ganska allmänna och inte specifikt, det känns inte riktigt bra, alltså. [...] och barnet behöver ju veta, och föräldrarna behöver ju veta, det är väldigt knapphändigt. Liksom, vad var orsaken liksom vad är det som bidrar till ett C och vad är det som fattas för ett A.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

Vi kan alltså konstatera att föräldrarna har relativt olika uppfattningar om huruvida de förstår på vilka grunder deras barn fått sina betyg och om det är någon information de saknar. Ganska många har funderingar kring de olika betygsstegen och vad som krävs för att nå ett högre steg. Att bedömningen och betygen kan vara komplexa att förstå framgår också när föräldrarna fick svara på frågan om de ansåg att de förstod hur deras barn ligger till i förhållande till kunskapskraven. Här finns, i likhet med frågan om grunderna till betygssättningen, både de föräldrar som svarar ja och de som svarar nej. Samtidigt finns också de föräldrar som först svarat att de förstår på vilka grunder deras barn fått sina betyg och sedan säger att de inte förstår hur barnet ligger till i förhållande till kunskapskraven. Vidare finns det de som först säger att de inte förstår på vilka grunder betygen är satta, men sedan menar att de förstår hur barnet ligger till i förhållande till kunskapskraven. Detta är svårtolkat och kan tyda på att alla föräldrar inte tydligt ser kopplingen mellan grunderna för betyget och kunskapskraven. Detta bör i slutändan handla om hur informationen om själva betygssystemet fungerar.

Barnens förståelse för betygssättningens grunder

En del i att diskutera erfarenheterna av införandet av betyg i årskurs 6 är också att fundera kring om eleverna själva förstår på vilka grunder de får sina betyg och hur deras kunskaper förhåller sig till kunskapskraven. I detta avsnitt belyses föräldrarnas uppfattning av detta. Mer generellt kan sägas att det verkar vara fler av de intervjuade föräldrarna som inte tror att barnet förstår varför de får

de betyg de får, än de som gör det. Föräldrarna motiverar sin uppfattning bland annat med barnets mognad och ålder, att betygssystemet och kriterierna är abstrakta samt att lärarna är olika bra på att redogöra och motivera betygen och/eller kanske inte hinner diskutera igenom detta med varje barn ordentligt.

Till en viss del, men inte fullt ut tror jag. Jag vet inte hur mycket information som dom har fått liksom. Och jag tror inte, inte riktigt nej. Jag tror att hon är för ung för det riktigt, än, åtminstone hon.

(Intervju 4, storstadsområde, förälder till en flicka)

Det är svårt att svara på faktiskt. Jag vet inte riktigt hur mycket dom hinner prata med var och en av dom. [...] Eller liksom om han vet exakt vad han ska göra för att få ett högre betyg eller om han nu vill ha ett högre betyg. Det vet jag inte.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Ja, det gör jag nog. Fast sedan vet jag inte säkert på vilket sätt han förstår för det är ganska abstrakt ändå. Jag vet inte hur mycket han vet om krav och steg. Han kanske bara bryr sig om bokstäverna och då förstår han ju att A är bättre än E, på det viset förstår han väl, skulle jag vilja säga. Sedan vet inte jag om han förstår varför han fick E.

(Intervju 3, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Några föräldrar upplever dock att barnen förstår grunderna för sina betyg och nämner då att barnen pratar mycket om det, att det är en del i deras vardag samt att de fått tydlig information om detta.

Ja, dom är ju liksom i skolvärlden, i det systemet, så jag tror det, jag känner inte att hon är orolig speciellt, svävar i någon okunskap riktigt, hon vet ganska bra vad det är för krav som ställs och hur det är uppbyggt, jag upplever det så i alla fall.

(Intervjuperson 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

Här finns alltså en differentierad bild av huruvida föräldrarna upplever att deras barn förstår den information de får om sina betyg och hur de ligger till i förhållande till kunskapskraven. Medan vissa inte tror det och kopplar detta till informationens komplexitet, barnens mognad med mera, är det andra som uppfattar att barnen får och kan ta till sig denna information.

Betyg eller skriftliga omdömen – vad ger bäst information?

Vad gäller den centrala frågan om betygen inneburit en tydligare information om barnets kunskaper i olika ämnen i jämförelse med skriftliga omdömen skiljer sig föräldrarnas uppfattningar åt, men med övervikt för de som inte noterar någon större skillnad. Bara ett fåtal föräldrar menar att betygen verkligen inneburit att information blivit tydligare och även i dessa exempel finns vissa tveksamheter. Upplevelsen av en förändring motiveras i dessa fall med att gränserna mellan olika nivåer nu är mer preciserade.

Ja, det blir ju något mer nyanserat, men dom har ändå ganska länge haft nivåer liksom klarar inte, klarar och klarar bra, det har ju funnits med hela vägen men nu är det väl egentligen den här nyansen för klarar, eller gränsen mellan klarar

och klarar bra, den är ju ganska, den har man ju ingen aning om egentligen och där har det ju nu blivit en liten nyans i så fall.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Ja den är tydligare på så sätt att det blir tydligare för att det är olika... Det är flera olika steg, och det andra har varit väldigt luddigt tycker jag. Ja, att vi tror att han kommer nå målen, ja vad bra liksom. Och sedan har det varit lite sådana här streck som dom har haft, liksom, i hög grad eller i lägre grad och så där. Alltså hade man haft jätte problem i något område så får man väl veta det med det gamla sättet också, men jag tycker det här blir tydligare.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Ja, eller både ja och nej kan jag väl säga. Alltså betygsvärdet, det säger inte så mycket om man bara tittar på det, utan då måste man veta vad det står för också. Då får man ju läsa in sig på det. Ett skriftligt omdöme kan ju säga mer eftersom det är fler ord på något sätt att beskriva. Men det blir ju tydligare, betygen, så.

(Intervju 1, småstadskommun, förälder till en flicka)

Som framkom ovan är det en majoritet av föräldrarna som menar att betygen inte inneburit att informationen blivit tydligare. Några konstaterar bara; ”*Nej, det tycker jag inte, nej*” respektive ”*Inte för mig tycker jag, för att det var tydligt innan också*”. Ett par andra upplever följande:

Omdömena, fick jag också reda på. Alltså nej jag tycker inte det har blivit en sådan förändring på det. [...] Så jag ser det lite mer som en indikation (skratt) på något vis, åt vilket håll det ligger, alltså det är här någonstans, om inte det är klockrent. Så motiveringen är viktigare än själva betyget.

(Intervju 4, småstadskommun, förälder till en flicka)

[...] för det har ju vart nästan samma liksom att han, i alla fall förra året, då pratade man lite betyg också fast på ett annat sätt känns det som, så att jag tycker nog inte att det är jättestor skillnad. Nej, det kan jag nog inte säga.

(Intervju 2, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Det hade nog varit samma. Jag tror att hade jag fått, om jag bara tittar på ett pappersbetyg och bara ser A:et eller D:et eller något, så säger dom egentligen ingenting vad han kan.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Vidare finns de föräldrar som menar att det inte blivit någon större skillnad och att de inte heller efterfrågar någon mer specificerad gradering. Det centrala är att veta att det inte är några större problem, kunskapsmässigt eller socialt. Ett par föräldrar som båda har tillgång till digital information menar att de länge erhållit mycket information och att betygen inte inneburit någon märkbar förändring i det avseendet. Här framgår också att föräldrarna upplever att de redan tidigare fått ganska preciserade beskrivningar som på något sätt liknar betyg.

Nej, det upplever jag inte för här i, så har man ju hela tiden ända från ja, det är svårt att säga, nu har det gått några år, men jag undrar om det inte kan ha varit från ettan, men det kan ha varit från sexårs också. Så har man jobbat med såna här matriser på ett eller annat sätt, tycker jag. Med färger på ja, så jag tycker ändå, även om det inte var betyg då så var det nån typ av utvärdering

ändå. Så jag tycker man haft ett snarlikt system hela tiden. Så jag tycker väl att jag haft ganska bra information hela tiden om hur det har gått. Plus utvecklingssamtalen då som man har haft.

(Intervju 3, storstadsområde, förälder till en flicka)

Sammanfattningsvis är det relativt få föräldrar som upplever att betygen innebär en tydligare information om barnets kunskapsnivå och kunskapsutveckling. Detta stämmer väl in på vad som tidigare framkommit kring utvecklingssamtalens betydelse där flera föräldrar anser att dessa är den viktigaste källan till information om barnens kunskapsutveckling. Några av de föräldrar som har tillgång till digitala appar menar att de redan tidigare fått ganska preciserade beskrivningar som liknar betyg och att det därför inte är någon större skillnad.

Betygen och barnens attityder till kunskap, lärande och bedömning

Förekomsten av betyg har i många sammanhang ansetts var en faktor när man diskuterar barns inställning till kunskap och lärande. Sammanfattningsvis varierar här föräldrarnas upplevelser och erfarenheter av hur barnen ser på kunskap vad gäller ”lära för provet” eller ”lära för livet”. Vissa kan inte urskilja någon direkt inställning hos barnet eller i alla fall ingen konkret förändring. Andra beskriver en upplevelse av att barnen har en tydlig ”lära för provet” inställning och vissa menar också att denna har förstärkts i och med betygen. Relativt många föräldrar ger också exempel på att barnens inställning är kopplad till om de ser en nytta i det de ska lära sig. Detta gäller också barnens prat om bedömning. Här menar de flesta föräldrar att barnens samtal om bedömning är kopplad till hur det går för barnet i respektive ämne och vilka ämnen han eller hon gillar, respektive inte gillar.

Vad gäller barnens allmänna attityd till bedömning varierar också föräldrarnas upplevelser. Några menar att barnen generellt sett inte pratar så mycket om detta och att det inte heller skett någon större förändring. En majoritet av föräldrarna hävdar dock att barnen pratar mer om bedömning nu. Däremot menar föräldrarna att barnen inte pratar så mycket om lärarnas undervisningssätt i relation till bedömningen och detta förklaras ofta med att föräldrarna inte erfar att barnen tänker på det sättet i den här åldern. Möjligtvis kan detta påverkas av att det går relativt bra för de barn vars föräldrar intervjuats och att de helt enkelt inte efterfrågar en annan typ av undervisning. Att urvalet av föräldrar kan ha en viss inverkan på resultatet framgår också av det sista avsnittet som behandlar frågan om huruvida föräldrar ger barnen råd och stöd. Här framgår att i stort sett alla föräldrar gör detta och några ger också konkreta exempel kopplade till hur kunskapskraven ser ut. En slutsats är dock att föräldrarna själva menar att de i väldigt liten utsträckning aktivt använder kursplanerna.

I samband med detta avsnitt är det relevant att lyfta fram att föräldrarna antagligen upplevde de frågor som behandlas här som lite mer abstrakta än de tidigare. Det är troligen inte lika vanligt att föräldrar i samma utsträckning upplever och diskuterar barnens attityder till lärande i jämförelse med till exempel trivsel i skolan, hur betygsystemet fungerar eller barnens betyg och kunskapsutveckling. Detta kan troligen också förklara att föräldrarna inte alltid var lika utförliga i sina svar när dessa frågor behandlades i intervjuerna.

Betygens inverkan på barnens inställning och attityd till kunskap och lärande

Under intervjuerna fick föräldrarna berätta om hur de upplever sitt barns inställning till kunskap och om de ansåg att förekomsten av betyg inneburit att barnens syn på kunskap förändrats. I samband med detta ställdes en fråga om huruvida föräldrarna uppfattar att barnen har en lära-för-provet eller en lära- för-livet inställning och om detta eventuellt förändrats nu i årskurs 6. Föräldrarnas erfarenheter skiljer sig åt. Vissa upplever att det handlar mer om lära-för-provet och några ser också att detta förstärks i och med betygen:

Ja det är det som jag känner är kanske det tråkiga, att nu är det ju, det är ju mer lära för proven och lära för betygen och, ja. Det tycker jag faktiskt, det är för lite intresse för själva ämnet, utan man ska bara göra precis som fröken har sagt.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

Bland de föräldrar som ser en mer lära-för-provet inställning hos sina barn och att denna, åtminstone ibland förstärks av förekomsten av betyg, finns det också några som pekar på hur de själva försökt att prata om det med barnet för att ge ett bredare perspektiv på barnens kunskaper. Detta kan också kopplas till rapportens tidigare avsnitt om att föräldrarna försöker tona ner betygens betydelse (se s. 19–20).

Ja men det är just det, att du ska inte lära för nu liksom, du ska absolut inte lära dig för provet, utan du ska kunna det här och du ska tycka att det är kul och du tycker att det är roligare om du kan mer om någonting,

(Intervju 2, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Hm, jag tror att hennes grundinställning är lära för provet och sen vi som förälder försöker och peta in (skratt), varför och sätta det i ett sammanhang mer. För att, ja, få ett större sammanhang i det grejer hon gör, vilket också kan ge bättre motivation att ens göra det, liksom. Men det känns inte riktigt som hon får det från skolan.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

Vidare finns det föräldrar som har svårt att urskilja någon särskild inställning och inte heller ser att det skett någon större förändring.

Han har inte lära-för-provet, skulle jag vilja påstå, fast sedan vet jag inte om han har lära-för-livet heller, men han kan ju vara så här att, oj nu har vi inte läst på, eller, oj nu har vi inte tränat inför provet. [...] Nej, jag tycker inte att han är påverkad av att han nu får betyg faktiskt, i sin inställning till skola och skolarbete. Inte än i alla fall.

(Intervju 3, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

När det rör föräldrarnas upplevelse av barnens inställning till kunskap och om det handlar om att lära för provet eller för livet är det alltså svårt att se några tydliga tendenser. Bilderna skiljer sig åt och det gäller också huruvida förekomsten av betyg haft någon betydelse för detta. Däremot gör några föräldrar en relativt tydlig koppling mellan inställningen till kunskap och upplevelsen av kunskapens nytta. En förälder lyfter fram detta genom att beskriva att barnet

kan se nyttan och fördelarna med i alla fall vissa ämnen, för att då ha ett mer långsiktigt perspektiv på sitt lärande:

Nog kan det väl vara lite fokus på provet när det liksom är pluggning, men samtidigt så tror jag ändå just kanske när det gäller engelska språket eftersom hon är så mycket på bloggar och annat och så är det mycket engelska trots att hon är så liten, att hon ser ett värde av att lära för livet, just med engelska i alla fall för där har hon ju som praktisk nytta av redan nu, sen mycket annat tror jag nog kan vara lite plugga för provet.

(Intervju 5, småstadskommun, förälder till en flicka)

Samtidigt finns det flera exempel på föräldrar som snarare upplever att barnet kan ha svårt att uppfatta nyttan av kunskapen och att detta i sin tur påverkar dess inställning till lärandet.

[...] det är väldigt, väldigt tydligt att han redan nu resonerar utifrån ämnen som han har lätt för och tycker är roligt, ämnen som han tycker är svårt och därmed tråkigt och tycker då att dom är oviktiga och för då ofta diskussioner med oss att ja men om inte ni kan detta så bra, varför ska jag kunna detta, så att där finns det lite såhär att han kan avfärda vissa ämnen som att jag kommer inte behöva det här när jag blir vuxen.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Resultatet är alltså att det är svårt att dra några generella slutsatser om föräldrarna menar att barnens inställning till kunskap i det stora hela har förändrats med betygen. Samtidigt kan detta resultat kopplas till rapportens tidigare diskussion om att föräldrarna hävdar att betygen inneburit att barnen upplever att det nu handlar mer om att prestera och att förekomsten av prov och bedömning ökat. Detta pekar på att proven uppfattas som en viktig del i lärandet (se även kommande två avsnitt om samtal om bedömning). Utöver detta är det tydligt att flera föräldrar upplever att barnets inställning till kunskap i olika ämnen påverkas av huruvida de ser någon nytta med den.

Eleverna diskuterar lärarnas bedömning, men inte deras undervisning

Att få betyg för första gången innebär att elevernas kunskaper på ett mer påtagligt sätt än tidigare blir bedömda. I samband med detta är det därför relevant att uppmärksamma om föräldrarna upplever att deras barn pratar mer om lärarnas bedömning och undervisning än tidigare. Vad gäller det senare tillfrågades föräldrarna om barnet nu pratar mer eller mindre om lärarnas undervisningsätt och hur detta påverkar barnets betyg. Det visade sig dock vara få föräldrar som erfarit att deras barn diskuterar lärarnas undervisning i någon större utsträckning. En majoritet av föräldrarna menar att detta inte sker och flera pekar på att de inte tror att barnet tänker så än: *"Nej, det tror jag inte de har någon uppfattning om. Jag tror inte dom kopplar det"*. En annan säger *"Nej, jag tror att hon fokuserat mer på sin egen prestation än lärarens prestation... Jag tror att hon har ganska högt förtroende för alla sina lärare också"*. En tredje säger: *"Nja, det är han för liten för också. Han tänker inte så"*. och en fjärde säger *"Nej dom diskuterar inte riktigt på det sättet. Jag tror också att det kommer senare."*

Lärarnas undervisningsätt är alltså inte något som föräldrarna upplever som aktuellt i årskurs 6. Några föräldrar ser dock att det förekommer en sådan

diskussion, om än inte i någon större omfattning. En förälder ger exempel på att det hänt att alla elever i klassen fått betyget E och att eleven då diskuterat hur det kunde komma sig och om det handlade om att läraren inte hunnit genomföra den undervisning barnen skulle ha haft i det ämnet. En annan förälder beskriver att det varit prat om att läraren inte håller ordning i klassen och eleven inte kan koncentrera sig och att det påverkar elevens prestation. En tredje förälder pekar på att barnet upplever att lärarna är olika bra, har olika pedagogisk skicklighet och att barnet gör en koppling mellan det och möjligheterna att få bra betyg. Generellt verkar dock föräldrarna inte uppleva att deras barn pratar så mycket om kopplingen mellan lärarnas undervisningssätt och deras egna möjligheter att uppnå kunskapskraven.

Vad gäller bedömning varierar föräldrarnas upplevelser betydligt mer, några menar att barnen generellt sett inte pratar så mycket om detta och att det inte heller skett någon större förändring. En majoritet av föräldrarna menar dock att barnen pratar mer om bedömning nu. Två exempel på föräldrar som upplever att det skett en viss förändring, att det blivit lite mer prat om lärarnas bedömning:

Jo, men lite tycker jag ändå att han reflekterar och säger lite mer om vad dom gör och vad dom förväntas kunna, det är ju väldigt svårt att veta om han hade gjort det utan betyg, det vet jag ju inte. Det kanske är en mognadssak att när han nu är äldre har börjat tänka på vad dom gör och hur dom gör sakerna, men samtidigt är han som person inte en sådan som pratar så jätte, jättemycket om sin skoldag, den liksom bara pågår sådär. [...] Det måste nog vara lite mer. (Intervjuperson 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Pratar inte så mycket, men det är nog lite mer än innan i varje fall. Men att, ja eftersom han inte är så intresserad av skolan överhuvudtaget så är det inte riktigt det han fokuserar på, men visst ibland kommer det upp och det är nog mer nu när han har fått betyg.

(Intervju 6, småstadskommun, förälder till en pojke)

Andra menar att det blivit betydligt mer prat om lärarnas bedömning. Här beskriver föräldrarna bland annat att barnen diskuterar när de inte förstår bedömningen eller när de uppfattar den som orättvis.

Ja, det gör hon ju, helt klart. Det var ju inte alls så i femman. Inte alls. Men det var ju som ett brev på posten när, när, när det var dags för betygen. Det är ju liksom, hon kan, kan tycka, hur, alltså (flickans namn), 12 år, undrar själv hur dom kan bedöma, vissa saker. Och är tveksam till det själv faktiskt.

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

Mer. Ja. Det är svårt att säga i och med att dom inte har fått betyg förut liksom, så det är svårt att säga om dom pratar mer eller mindre. Men dom pratar mycket om det här och just det här jämför sig och, ja.

(Intervju 1, storstadsområde, förälder till en pojke)

Ja, det gör de. [...] jag tror att den här klassen ligger efter i matte, jag tror inte de har de kunskapsnivåerna de ska ha när de går i sjätte klass. Det kan bero på att de haft jättemycket lärarbyten. Och då var det så att ingen fick högre än D. Alla låg på D, E, F, jag vet inte om nån fick F, spelar ingen roll. Så alla fick ju D och E och då var de så upprörda för de här tjejerna hade ju bara haft alla rätt

och haft ett fel och att de inte fick A. [...] Och tjejerna var helt förstörda och föräldrarna ska vi inte prata om. [...] Då hade de en jättediskussion.

(Intervju 2, storstadsområde, förälder till en pojke)

De fåtal föräldrar som inte anser att barnen direkt pratar om bedömning ger lite olika bilder av detta. Någon hänvisar till att barnet nog är för ungt för sådana diskussioner, en annan beskriver att det mer handlar om diskussioner om vilka lärare som barnet trivs med, än om lärarens bedömning. En tredje förälder menar att det inte är så mycket prat, men att det ändå finns där som en del av vardagen.

Nej han pratar inte så mycket. Det är liksom inte, det bara finns, i och med att det är ganska mycket av den varan, i och med att vi får så kontinuerligt av varje delmoment. [...] Så liksom är det så självklart.

(Intervju 4, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Vidare fick föräldrarna berätta om huruvida diskussionerna kring betyg och bedömning i allmänhet handlade om situationen i alla ämnen eller om de ofta fokuserade på vissa ämnen. Här menar de flesta föräldrar att detta framför allt påverkas av hur det går för barnet i respektive ämnen och vilka ämnen han eller hon gillar respektive ogillar. Mest fokus blir därmed på de ämnen där det går bra eller där barnet (föräldern) upplever att det går sämre. Några föräldrar pekar dock på att det nog blir mest prat om de teoretiska ämnena och då främst matematik, engelska och svenska.

Föräldrarna uppmuntrar och ger sina barn råd, men kursplanerna är inte i fokus

Under intervjuerna fick föräldrarna också berätta om de aktivt försökt att uppmuntra sitt barn att prestera bättre och om de ger råd till dem hur de ska få bättre betyg. Här svarar, med några få undantag, alla föräldrar att de på något sätt försökt peppa barnen i skolarbetet. Hur mycket varierar dock mellan olika föräldrar. En av de få föräldrar som säger att han inte uppmuntrat menar att det snarare handlar om att bromsa lite grann eftersom barnet har så höga krav på sig själv: ”*Man får hålla tillbaka lite, det är inte hela världen*”. Detta kan kopplas till den tidigare diskussionen i rapporten att många föräldrar vill tona ner detta med betyg. I detta sammanhang är det också relevant att nämna att några föräldrar reflekterar över att alla föräldrar inte har samma möjligheter att hjälpa sina barn med skolarbetet. I nedanstående citat framgår också att föräldern vill lyfta fram lärarens roll och betydelse.

Det finns långt ifrån alla barn som kan få hjälp hemma. Så det är verkligen en orättvisa. Och jag känner att, både jag och mina man, han jobbar på bank och har också ett bra jobb. Vi kan inte ens en gång förklara. Hur ska då, det finns ju de som har det mycket, mycket tuffare och kan inte förklara. Så att jag tycker att det är en jätteorättvisa om man tror att hemmet ska kunna undervisa barn. Jag tycker det är egentligen att se ner på lärarna. Vad fasiken, det är ju, de är ju experter på det här. Varför ska jag vara expert på det här? Jag tycker att det här är superbra.

(Intervju 2, storstadsområde, förälder till en pojke)

Vad gäller råd till barnen om deras skolarbete är det flera föräldrar som ger mer konkreta exempel på detta och då utifrån ganska olika perspektiv. Några säger att det mer handlar om att säga att det är viktigt att göra sina läxor, hänga med på lektionerna och så vidare. Andra gör tydligare kopplingar till vilken kunskap som efterfrågas och hur barnet ska tänka kring detta. En förälder pekar på att man ju ”*visste vad läraren ville ha*” och att man då försöker förmedla detta till barnet. Flera föräldrar nämner att man brukar diskutera just detta med att man måste utveckla sina svar på prov, att lärarna vill att eleven ska resonera och kunna föra fram argument. Vidare är det några som nämner att man också tar upp vikten av att vara aktiv muntligt.

Vi kanske har pratat om att det är viktigt att kunna, som dom gör i skolan mycket, det här med reflekterande och utvecklande och så där med texter och så där som dom håller på med mycket för det vet jag ju när jag läser att det ligger väldigt mycket i betygen kring det och sedan kan man väl ha god eller mindre god förmåga kring att reflektera och analysera generellt beroende för vad man är för person så det kan jag väl känna att vi har pratat lite grann så där.

(Intervju 6, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

I samband med detta fick föräldrarna också berätta om de och barnet mer specifikt brukar prata om kunskap och betyg i relation till olika delar i kursplanen och kunskapskraven. Här ser det relativt olika ut, men det är bara en minoritet av föräldrarna som både här och i samband med andra frågor, nämner att man aktivt tittar på kursplanerna och vad som efterfrågas där.

Jaa, det blir ju så till slut. Att man gräver fram kursplanerna liksom och för att och det gör man ju, ju på grund av, först och främst att föräldrarna själva vill veta, vad är det här?

(Intervju 3, småstadskommun, förälder till en flicka)

En majoritet av föräldrarna svarar att de inte brukar använda kursplanerna och några pekar på att de inte har kursplanerna och kunskapskraven hemma och därmed inte diskuterat kunskap och betyg utifrån dem. I samband med att denna fråga kom upp i intervjuerna var det återigen några föräldrar som efterfrågade mer information och då specifikt kursplanerna.

Nej, det känner jag att på den detaljnivån ämnesspecifikt kan jag inte säga att vi pratar.

(Intervju 1, mellanstor kommun, förälder till en pojke)

Resultatet att en majoritet av föräldrarna menar att de inte diskuterar vilken kunskap som efterfrågas för att få bra betyg utifrån kursplanerna är lite svårtytt. Några av dessa föräldrar har nämligen tidigare i intervjun, beskrivit hur de har tillgång till matriser med mera som beskriver elevernas kunskapsutveckling och/eller att detta har diskuterats under utvecklingssamtalet. Vidare är det några föräldrar som beskriver hur de diskuterar med sina barn om hur de måste utveckla sina resonemang med mera, vilket framkommer i kunskapskraven, för att sedan hävda att de inte tittar på kursplanerna. Det är dock möjligt att föräldrarna framför allt tagit till sig denna information via utvecklingssamtalen alternativt att föräldrarna inte uppfattat att samtalen kring matriser och kunskapsutveckling utgått från de nationella kursplanerna och kunskapskraven. Då en majoritet

av föräldrarna själva hävdar att de inte använder kursplanerna på ett aktivt sätt måste tolkningen bli att de inte upplever det som centralt att själva använda dessa dokument då de ska stötta barnet i dess skolarbete. Däremot kan förstås kursplaner med mera fortfarande anses som centrala för lärarna.

4. Sammanfattande diskussion och slutsatser

Tillgången till information – en fråga om kvalitet inte kvantitet

Enligt regeringens proposition var ett syfte med tidigare betyg att det skulle förbättra informationen till föräldrarna om barnens prestationer (Proposition 2009/10:219, *Betyg från årskurs 6 i grundskolan*). Detta skulle öka föräldrarnas delaktighet i barnens skolgång och, om än inte lika uttalat, leda till att skolresultaten förbättrades. Frågan om skolans information till föräldrarna är därmed en central del i denna studie. Resultatet visar att föräldrarnas erfarenheter av tillgången på information på ett betydande sätt skiljer såg åt. När det gäller information om betygssystemet varierar föräldrarnas erfarenheter relativt mycket. Vissa uppfattar att de inte fått någon eller bara ytlig information, medan andra beskriver att skolan genomfört speciella informationsmöten, visat film med mera. Även vad beträffar tillgången på information om barnets kunskapsutveckling finns betydande skillnader. Här finns föräldrar som har tillgång till i stort sett daglig information via digitala verktyg och de som i stort sett ”bara” får information i samband med utvecklingssamtalen. Vi kan konstatera att det, vilket tidigare forskning uppmärksammat, inte bara handlar om att olika grupper av föräldrar tillägnar sig olika mycket information beroende på intresse och förutsättningar, vilket i sin tur kan kopplas till vissa socioekonomiska faktorer. Det finns också grundläggande skillnader i hur mycket information skolorna och dess lärare överhuvudtaget tillhandahåller föräldrarna. Internationell implementeringsforskning har pekat på just detta, att reformer tolkas och genomförs i en lokal kontext. Hur det ser ut i praktiken ute på skolorna kommer därmed att variera (Ball et al., 2012).

I samband med detta kan vi också konstatera att det inte finns ett automatiskt samband mellan föräldrarnas tillgång på information och om de upplever att de får tillräcklig information. Å ena sidan kan till exempel vissa föräldrar som menar att de får mycket information samtidigt uppleva att de saknar information om grunderna för barnens betyg och vad som krävs för att barnet ska kunna utvecklas. Å andra sidan kan föräldrar som inte har tillgång till så mycket och/eller kontinuerlig information ändå vara relativt nöjda. Slutsatsen är, för det första att föräldrarna förväntar sig och önskar olika mycket information, för det andra att det viktiga i sammanhanget är informationens kvalitet, att föräldrarna upplever att de förstår och kan agera utifrån den information de har tillgång till.

Beträffande informationens innehåll visar studien att flera föräldrar bland annat har svårt att förstå skillnaderna mellan de olika betygsstegen och att betyget E ska betraktas som ”godkänt”. Vidare framkommer kritik mot den så kallade tröskelregeln (se definition i avsnittet ”Föräldrarnas förståelse av och kritik mot betygssystemet”).

En tydlig slutsats vad gäller formerna för skolans information är att en klar majoritet av föräldrarna lyfter fram utvecklingssamtalen med lärarna som den viktigaste informationskällan och att flera önskar mer dialog. Detta stämmer väl in på den bild vi har från tidigare forskning som även den visat att föräldrar

uppskattar samtalens dialogiska karaktär och att de känner sig mer delaktiga i dessa samtal än vid andra informationsinsatser (Kärby & Flising, 1983; Jönsson 1999; Skolverket 2001; Skolverket 2002, se dock även Andersson 2003). I den här studien är det flera föräldrar som menar att de gärna hade sett samtal även med barnens övriga lärare, inte bara mentorer eller klasslärare. Då barnen har flera lärare anses det viktigt att få bra information från alla lärare om barnets kunskapsutveckling. Detta skulle i sin tur kunna kopplas till att tidigare forskning visat att lärare som genomför utvecklingssamtal ibland upplever att de saknar underlag för att diskutera barnets kunskaper i samtliga ämnen (Hofvendahl, 2004 & 2006).

Vad gäller just betygens införande är det en slutsats att majoriteten av föräldrarna inte menar att betygen direkt inneburit en bättre information än de skriftliga omdömena, även om några menar att den blivit tydligare på så sätt att gränserna/nivåerna är skarpare. Detta resultat kan troligen kopplas ihop med det som beskrivits ovan, att relativt många föräldrar är lite osäkra på hur betygssystemet fungerar och hur de ska tolka den information de fått om barnets kunskapsutveckling. I detta sammanhang är det relevant att påpeka att nästan alla deltagande föräldrar i grunden är positiva till betyg.

Som framkom i rapportens inledning har tidigare forskning sett att det finns ett tryck i dagens skola att ”prestera” och att föräldrarna därmed i högre grad än tidigare kräver information om sina barns prestationer genom betyg och olika kunskapstest (Ball et al., 2012). I den här studien kan detta kopplas till att relativt många föräldrar och då även vissa av de som har tillgång till appar och andra digitala informationskällor ändå vill ha mer information. Samtidigt kan vi urskilja något som kan beskrivas som ett tvåeggat svärd. Å ena sidan kan vi notera att många föräldrar önskar mer information om barnets prestationer, grunderna för betyget och vad barnet behöver göra för att få högre betyg. Men samtidigt upplever vissa, och ibland samma, föräldrar också en stress över tillgången på information och då främst den som kommer via de digitala plattformarna; ”så det matas man ju på. Hur mycket som helst”. Dessutom har det framkommit att relativt många föräldrar beskriver hur de på olika sätt försöker samtala med barnet för att tona ner betygens betydelse. Även detta skulle kunna kopplas till slutsatsen att informationens kvalitet troligen är det som upplevs som det viktiga. Blir det ett för stort flöde av information och för mycket fokus på bedömning utan att det upplevs som relevant av föräldrarna vill de minska på detta. Vidare hänger troligen föräldrarnas vilja att tona ner betygens roll ihop med den ökade stress som många föräldrar menar att eleverna känner på grund av betygen, mer om detta nedan.

Föräldrars möjligheter att stötta barnets kunskapsutveckling

Då vi menar att resultatet från denna studie möjligen påverkats av urvalet, väcker ovanstående slutsatser en del frågor. Om den här gruppen föräldrar, som upplevs som relativt intresserade av sina barns skolgång och där det också finns en viss övervikt på högutbildade föräldrar, har svårt att tillägna sig lärarnas information, hur ser då möjligheterna ut för andra grupper av föräldrar? I vilken utsträckning kan de förstå lärarnas och skolornas information om betygssystemet och barnets kunskapsutveckling?

Vidare nämndes ovan att en idé med tidigare betyg var att de skulle bidra till att föräldrarna blev mer delaktiga i barnens skolgång och att det också fanns en tanke att detta i sin tur skulle förbättra skolresultaten. Här kan vi konstatera att i stort sett alla föräldrar i just den här gruppen uppger att de på olika sätt stöttar sina barn och att vissa, som nämnts ovan, också vill ha mer information om hur de kan hjälpa sina barn. Några föräldrar menar att det framför allt handlar om att påminna och stötta vad gäller läxor och annat skolrelaterat arbete. Andra beskriver mer ingående hur de till exempel ger råd om hur barnet ska utveckla sina svar i samband med prov och uppgifter. Detta kan i sin tur också kopplas till tidigare studier som visar att vissa föräldrar tidigt blir bra på att ”game the system” genom att träna sina barn på rätt saker (Weis et al., 2014).

Mer ansträngning, men också mer stress

En tanke, om än inte helt tydligt uttalad, med såväl tidigare betyg som de nya kursplanerna var att eleverna skulle anstränga sig mer (se Prop. 2007/08:66 *En ny betygsskala*). I intervjustudien har det tydligt framkommit att en klar majoritet av föräldrarna erfar att betygen inneburit att barnen upplever att skolan blivit ”mer på allvar”, ”viktigare” och att det nu handlar mer om att prestera. Om detta också inneburit att betygen ökat motivationen hos barnen är resultatet gällande föräldrarnas erfarenheter inte lika tydligt. Få föräldrar uttrycker sig direkt kring den frågan. Det är emellertid inte orimligt att tolka föräldrarnas erfarenheter av att skolan upplevs mer på allvar av barnen innebär att barnen anstränger sig mer. Detta skulle i så fall överensstämma med tidigare utförda studier av vad eleverna själva uppger (Skolverket, 2016a & 2016b). Även här efterlyses dock mer forskning. Som nämndes i rapportens inledning indikerar aktuella forskningsöversikter om sambandet mellan motivation och betyg att det inte finns några entydiga belegg för att betyg ökar elevernas motivation (Håkansson, 2015).

I detta sammanhang kan vi också konstatera att rapportens resultat på ett tydligt sätt visar att en majoritet av föräldrar upplever att betygen inneburet en ökad stress hos barnen. Även detta stämmer väl in på Skolverkets tidigare utvärderingar där eleverna själva tillfrågats om hur de upplever betygen (Skolverket, 2016a & 2016b). I detta sammanhang vill vi påpeka möjligheten att förändringar i sig kan innebära stress och för att kunna belägga att betygen i sig leder till en ökning bör ytterligare uppföljningar göras längre fram. Vidare är det viktigt att nyansera synen på stress. Även om det är tydligt att en majoritet av föräldrarna förmedlar en tydlig negativ bild av detta, finns också de som menar att stressen inte bara är ”av ondo” utan också kan innebära att barnen anstränger sig mer.

Vi vill även lyfta fram ett mönster som blev tydligt vid genomgången av intervjumaterialet. Här framgår en skillnad mellan pojkar och flickor där flera föräldrar, även de som har pojkar, ger exempel på ”duktiga flickor” som har höga krav på sig själva att prestera och få bra betyg. Detta kan dels kopplas till statistiken beträffande pojkars respektive flickors betyg som visar att de senare har ett högre snittbetyg (<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarkiv/nyheter-2012/betygsgapet-mellan-flickor-och-pojkar-forstoras-1.185599>), dels till tidigare forskning om skillnader mellan flickors och pojkars motivation (Skolverket, 2009). Vidare är det relevant att i detta sammanhang lyfta fram användningen av sociala medier. Flera föräldrar beskriver här hur barnen jämför och diskuterar betyg och bedömning i olika sociala medier.

Mer fokus på bedömning, men oklart hur betygen påverkat synen på kunskap

Vad gäller barnens upplevelser av bedömning varierar föräldrarnas erfarenheter, men en majoritet menar att lärarnas bedömning fått ett större utrymme såväl i undervisningen som i barnens diskussioner om skolan. Detta stämmer väl in på den bild som framkommer i andra utvärderingar vilka också visat på ett ökat fokus på bedömning och betygsättning i undervisningen (Skolverket, 2016b). Vidare kan vi se att föräldrarna upplever att barnens prat om bedömning framför allt styrs av intresset för enskilda ämnen, snarare än läroplanens övergripande mål, vilket delvis ligger i linje med de utbildningspolitiska ambitionerna att i högre grad lyfta betydelsen av ”disciplinära” kunskaper (Wahlström & Sundberg, 2015).

Vad beträffar om och hur betygen påverkat barnens syn på kunskap varierar föräldrarnas upplevelser. Vissa kan överhuvudtaget inte urskilja någon direkt inställning hos barnet eller i alla fall ingen konkret förändring. Andra beskriver en upplevelse av att barnen har en tydlig ”lära för provet” inställning och vissa menar också att denna har förstärkts i och med betygen. Relativt många föräldrar ger också exempel på att barnens inställning är kopplad till om de ser en nytta i det de ska lära sig, vilket kan relateras till tidigare forskning som diskuterar hur olika former av bedömning och andra faktorer kan bidra (eller inte bidra) till kunskapsutveckling (Vetenskapsrådet, 2015).

Vidare studier

I likhet med andra studier har denna både visat resultat och väckt tankar om fortsatta undersökningar. En aspekt som inte närmare behandlats i denna studie är till exempel hur föräldrar på olika sätt använder sig av den information som ges genom betygen. I relation till intentionerna med reformen och tidigare forskning om hur olika föräldragrupper upplever skolans bedömning är det ett område som borde studeras ytterligare (Weis et al., 2014; Rätty, Roukolainen & Kasanen, 2012). Det handlar inte bara om tillgången på information utan också om informationens kvalitet och om vad föräldrar (och barn) i praktiken gör med den.

Referenser

- Andersson, I. (2003). *Föräldrars möte med skolan*. Individ, omvärld och lärande/ Forskning nr. 15. Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och Lärande.
- Atkinson, R & Flint, J. (2001). Accessing Hidden and Hard-to-Reach Populations, Snowball Research Strategies i *Social Research Update* 33.
- Ball S. J., Maguire M. & Braun A. (2012). *How schools do policy: Policy enactments in secondary schools*. New York: Routledge.
- Björnsson, M (2005). Kön och skolframgång. *Tolkningar och perspektiv*. Myndigheten för skolutveckling. Stockholm.
- Browne K, 2005. Snowball Sampling: Using Social Networks to Research Non-heterosexual Women. I *Journal of Social Research Methodology* vol 8, nr 1, 2005.
- de Carvalho, M. E. P. (2001). *Rethinking Family-School Relations: A Critique of Parental Involvement in Schooling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Goodall, J & Montgomery, C. (2014) Parental involvement to parental engagement: a continuum. *Educational Review*, 66:4, 399–410. DOI: 10.1080/00131911.2013.781576.
- Halvorsen K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund.
- Hohlfeld, T.N., Ritzhaupt, A.D. & Barron, A.E. (2010) Connecting schools, community, and family with ICT: Four-year trends related to school level and SES of public schools in Florida *Computers & Education*, Volume 55, Issue 1, August 2010, Pages 391–405.
- Hofvendahl, J. (2004). Relata refero: ”Positiv, pigg och bra attityd.” *Studies in Educational Policy and Educational Philosophy*: E-tidskrift, 2004:2.
- Hofvendahl, J. (2006). *Riskabla samtal – en analys av potentiella faror i skolans utvecklingssamtal*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Håkansson, Jan (2011). *Synligt lärande: presentation av en studie om vad som påverkar elevers studieresultat*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting. Tillgänglig på Internet: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-706-1.pdf>.
- Högdin, S. (2006) Om ungdomars upplevelse av föräldrars stöd och engagemang i deras skolgång. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 2006, 11(1).
- Jönsson, I. (1999). Föräldrarnas roll i den formella skolan. I Lindkvist, L, Löwstedt, J & Torper, U (red) *En friare skola. Om styrning och ledning av den lokala skolan*, s159–184. Lund: Studentlitteratur.
- Kärrby, G. & Flising, L. (1983). *Föräldrarna och skolan*. Stockholm: Liber Utbildningsförlag.
- May T, 2001. *Samhällsvetenskaplig forskning*, Studentlitteratur, Lund.
- Nordgren, K. & Odenstad, C. (2012). ”Prov och provfrågor” i *Betyg i teori och praktik: ämnesdidaktiska perspektiv på bedömning i grundskola och gymnasium*, Nordgren, Odenstad & Samuelsson (red.) (2012). 2. [rev.] uppl. Malmö: Gleerup.

- Otter, C. von (2014). *Educational and occupational careers in a Swedish cohort*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2014.
- Proposition 2009/10:219. *Betyg från årskurs 6 i grundskolan*.
- Proposition 2008/09:87 *Tydligare mål och kunskapskrav* och proposition. 2007/08:66 *En ny betygsskala*.
- Räty, H. et al. (2016). Three Years Later: A Follow-Up Study of Parents' Assessments of Their Children's Competencies. *Journal of Applied Social Psychology*, 2006, 36, 9.
- Räty H., Ruokolainen, S. & Kasanen, K. (2012) "We The Parents Were Actually More Nervous About The Change" – How Parents Experience Their Child's Schooling in Upper Primary School, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56:3, 229–241.
- Salganick, M. & Heckhatorn, D. (2004). Sampling and Estimation in Hidden Population Using Respondent-Driven Sampling. I *Sociological Methodology* 34.
- Samuelsson, J, Brismark, A & Löfgren, H. (2016). "Nu har vi Dexter: Lärares förändrade arbete med administration i digitaliseringens tidevarv" i *Kapet* (Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift), (kommande 2016).
- Sjögren, A.(2010). *Betygsatta barn: spelar det någon roll i längden?* Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). Tillgänglig på Internet: <http://www.ifau.se/upload/pdf/se/2010/r10-08-Betygsatta%20barn-spelar-det-nagon-roll-i-langden.pdf>.
- Skolverket, (1995). *Utvecklingssamtal – en mötesplats för elev-förälder-lärare*. Liber Distribution Publikationstjänst Stockholm.
- Skolverket (2001). *Utvecklingssamtal och skriftlig information. Kommentarer*. Stockholm: Liber Distribution.
- Skolverket (2002). *Attityder till skolan 2000*. Rapport nr 197. Stockholm: Liber Distribution. Skolverket (2002).
- Skolverket (2009). *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer*. Skolverket, Stockholm 2009.
- Skolverket (2012). *Attityder till skolan, 2012*. Rapport 390, 2013. Skolverket, Stockholm.
- Skolverket (2015). *Grundskollärares tidsanvändning: En fördjupad analys av "Lärarnas yrkesvardag"* (2015). Skolverket, Stockholm, 2015.
- Skolverket (2016a) *Attityder till skolan 2015. Rapport 438*, Skolverket, Stockholm 2016.
- Skolverket (2016b) *Utvärdering av den nya betygsskalan samt kunskapskravens utformning* Dnr 2014:892. Skolverket. 2016.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.
- Wahlström, N. & Sundberg, D. (2015). *Theory-based evaluation of the curriculum Lgr 11*. Uppsala: IFAU.

Weis, L., Cipollone, K. & Jenkins, H. (2014) *Class Warfare: Class, Race, and College Admissions in Top-tier Secondary Schools*. Chicago and London.

Vetenskapsrådet (2015) *Betygens geografi – Forskning om betyg och summativa bedömningar i Sverige och internationellt*. Vetenskapsrådets rapporter 2015.

Elektroniska källor

http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Barn-till-lagutbildade-hamnar-efter-i-skolan/

<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarkiv/nyheter-2012/betygsgapet-mellan-flickor-och-pojkar-forstoras-1.185599>

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-elevperspektiv/hur-upplever-elever-betyg-och-bedomning-1.195596>

Bilaga 1

Föräldrars erfarenheter och upplevelser av betyg i årskurs 6

Bakgrundsfrågor och intervjuguide

A. BAKGRUNDSFRÅGOR – FÖRÄLDERN (OCH BARNET)

Kön

- Kvinna Man

Ålder _____

Utbildningsnivå

- Högskole- eller universitetsutbildning (längre än 2 år)
 Ej högskole- eller universitetsutbildning

Din allmänna inställning till betyg

- Helt emot betyg i grundskolan
 Positiv till betyg, men vill ha ett annat betygssystem
 Positiv till nuvarande betyg i grundskolan, men bara i årskurs 7–9
 Positiv till nuvarande betyg i årskurs 6-9
 Positiv till nuvarande betyg i grundskolans alla årskurser
 Anser att betygssystemet är rättvist
 Anser att betygssystemet är orättvist

Motivering till upplevelse av betygssystemets grad av rättvisa

Övriga mer allmänna kommentarer om betygssystemet

Barnets kön

- Flicka Pojke

Barnets allmänna skolsituation

- Trivs i allmänhet bra i skolan
- Finns faktorer som påverkar elevens trivsel i skolan på ett negativt sätt

Barnets lärarsituation

- Har haft samma lärare de senaste två åren
- Har bytt lärare en gång de senaste två åren
- Har bytt lärare flera gånger de senaste två åren

Eventuella syskon

- Har inte äldre syskon
- Har äldre syskon som inte fått betyg i årskurs 6
- Har äldre syskon som fått betyg i årskurs 6

B. INTERVJUGUIDE

- 1. Upplever du som vårdnadshavare att barnets inställning till skolan i stort förändrats i och med att barnet nu får betyg?**
 - Intresse för skolan och motivation i skolarbetet
 - Relationen till lärare
 - Relationen till andra barn
 - Intresse och inställning till kunskap i olika ämnen

- 2. Upplever du som vårdnadshavare att barnets tillvaro i skolan och hemmet har förändrats i stort i årskurs 6, jämfört med tidigare årskurser, i och med förekomsten av betyg?**
 - Känsla av stress
 - Självkänsla
 - Trivsel
 - Övrigt du tänkt på

- 3. Pratar du och ditt barn om syftet med betyg och om varför det är viktigt med betyg eller inte? Vad brukar ni säga då?**

- 4. På vilka olika sätt (hur) får du information om barnets kunskaper i olika ämnen och hur de förhåller sig till kunskapskraven för olika betyg?**

- 5. Upplever du som vårdnadshavare att betygen har lett till en tydligare information om barnets kunskaper i olika ämnen än den du fick i samband med att barnet fick skriftlig omdömen?**
 - Om ja, på vilket sätt? Ge exempel.
 - Om nej, varför inte? Ge exempel.
 - Oavsett svaret på den första frågan, finns det andra sätt att informera om barnets kunskaper som du tror är bättre än betyg?
 - Vilka?
 - Skulle du föredra dem och i så fall varför?

- 6. Hur upplever du som vårdnadshavare dina kontakter med skolan angående barnets kunskaper och prestationer nu när barnet får betyg?**
 - Antal kontakter, fler eller färre?
 - Tid som du lägger ner på samtal med ditt barns lärare om elevens kunskaper och prestationer. Förändring?
 - Kontaktkanaler (datasystem, sms, mejl, telefon osv). Förändring?
 - Tidpunkt på dygnet? När, under året? Förändring?

- 7. Som vårdnadshavare, vilka är dina upplevelser av och din förståelse för skolans information om betygssystemet, om barnets betyg m.m.?**
 - Tycker du att du fått information om hur betygssystemet fungera i stort?
 - Tycker du att du förstår hur betygssystemet fungerar? (Ser ju annorlunda ut än när du själv gick i skolan.)
 - Tycker du att du har fått information som gör att du förstår på vilka grunder ditt barn får betyg?
 - Upplever du att du förstår hur barnet ligger till i förhållande till kunskapskraven?
 - Upplever du att barnet förstår hur hen ligger till i förhållande till kunskapskraven?
 - Vilken information saknar du?
 - Har du som vårdnadshavare blivit mer eller mindre aktiv genom att t.ex. själv söka upp information om betygssystemet, kursplaner etc.?
 - Om du är aktiv med att söka information, var hämtar du denna information?

8. Hur upplever du som vårdnadshavare att barnets inställning och attityd till bedömning påverkas av att nu få betyg?

- Pratar barnet mer eller mindre om lärarnas bedömning och betygssättning? Med dig, med kompisar, med övriga?
- Pratar barnet mer eller mindre om lärarnas undervisningssätt och hur det påverkar barnets betyg? Med dig, med kompisar, med övriga?
- Hur mycket tid lägger du ner på samtal om lärarnas bedömning (och betyg) med barnet? Förändring i jämförelse med tidigare?
- Pratar ni om bedömningen (och betyg) i alla ämnen eller bara i vissa? Vilka? Varför tror du? Förändring?
- När under läsåret pratar ni om bedömning och betyg? Kontinuerligt? I samband med betygssättning? Förändring?
- Hur pratar ni om betygen i relation till olika bedömningsinstrument (vanlig lärarbedömning vid prov, uppgifter; NP; IUP; ÅP) och har detta förändrats i relation till tidigare årskurser då eleven enbart fick skriftliga omdömen?

9. Hur upplever du som vårdnadshavare att elevens inställning och attityd till kunskap/lärande påverkas av att barnet nu får betyg?

- Pratar ni om vilken slags kunskap det är som ger bra betyg?
- Tycker du att barnet har en "lära för livet-inställning" eller "lära för prov-inställning" och har detta förändrats på något sätt nu när barnet får betyg?
- Har du som förälder aktivt försökt uppmuntra ditt barn att prestera bättre?
 - Om ja, hur?
 - Om nej, varför inte?
- Ger du som vårdnadshavare råd till barnet om hur hen ska få bättre betyg?
- Pratar ni om bedömning och betyg i relation till olika delar i kursplanen (Vi visar kursplanen) och har detta förändrats i relation till tidigare årskurser?

Ok, då är vi klara! Tack så mycket för att du ställde upp!

Denna rapport presenterar delresultat från utvärderingen av betyg från årskurs 6 och utgår ifrån intervjuer med vårdnadshavare till elever i årskurs 6. Resultaten visar på att många vårdnadshavare lyfter fram utvecklingssamtalet som den viktigaste informationskällan vad gäller elevens kunskapsutveckling och att tillgången till information är en fråga om kvalitet och inte kvantitet. Vidare visar resultaten att många vårdnadshavare upplever att eleverna anstränger sig mer när de får betyg men att detta är förknippat med högre stress. Rapporten kan läsas av en bredare publik.

Denna publikation uttrycker inte nödvändigtvis Skolverkets ställningstagande. Författare svarar självständigt för innehållet och anges vid referens till publikationen.

Skolverket

www.skolverket.se